

**SELECTED VERSES OF
THE HOLY QURAN
(WAALE)**

PUBLISHED BY
ISLAM INTERNATIONAL PUBLICATIONS
LIMITED.

© Islam International Publications Ltd.

1988

ISBN 1 85372 091 7

Printed by
RAQEEM PRESS
Islamabad, Sheephatch Lane, Tilford, Surrey GU 10 2AQ U.K.

YELE-JURI

1	Naangmene Na-Teehoo Yosoohē	..	..	..	..	..	..	8
2	Malekahe	..	..	..	..	..	..	14
3	Koraana Teehoo	..	..	..	..	..	..	17
4	Tontoneba	..	..	..	..	..	..	22
5	Tontoneba—Tontona ahejie aneng O Woree ang e Kpɔng Bela							29
6	Ngmene Pɛgebo	..	..	..	..	..	..	33
7.	Nɔle	..	..	..	..	..	..	35
8	Libie diibu Ngmene sɔrɛng	..	..	..	..	..	..	36
9	Hiji aneng kaaba	..	..	..	..	..	..	40
10	Tabliki	..	..	..	..	..	..	43
11	Tong-Soohe	..	..	..	..	..	..	46
12	E—bela di Yele kpakahe ang Segehe Bing bela Silaamayeng							52
13	Jahadu	..	..	..	..	..	..	54
14	Sagereba woree Tɔrekuro Naangmené yemihi woree							58
15	Daba Pɛgeba tarebo aneng Pɛgeta daba Tarebo ang seng taa bela							62
16	Tɔna Ihibu Karebo	..	..	..	..	..	..	65
17	Ngmene tombo	..	..	..	..	..	..	67
18	Naangmene bong-bahehe ang kpɛ bela yi Nimbiri nyeebong							70
19	Ngmen-Sohe	..	..	..	..	..	..	74
20	Koraana suuri-bilii tanga eebo ang be laanfɛ.							77

DANDEEYIE

- (i) *Koraana aaye* jaa tare la muni, muni nga bambo ang che tɔɔ, a chaang meng; nee na bang de o haakela meng a tɔɔng bang o yebeɔɔroo, haali ka daaha nang la, o karembɔ dayeni engang. Yele ang la paahe la nga: a aayehe jaa gereheyeng a lang taa gbuli, ka a gbuli gbɛɛ terehe, a tare muno jemaang ang ba pele. A yi a gbɛɛ ngang, yele ne jaa booree aaye jaa ang yela, a jaa lang la taa a tɔɔha aaye jaa, aneng soora jaa, ang ahe o tɔ nimbɔtɔɔreng bee a tu o tɔ puoring yela, awo tangarengmie ang gerehe taa.

Yela aying yi gbangbale, a dambo nga ang tɔɔhe saajung nga puong:—

Ka tere leoheye, ka a leohebo soma, a tori meng, bela-la-bela-jaa, che a leohebo naang kpɛleng la soreng jiihi mineng, kitaabu nga tɔ awo *Koraana* nga ang tare nimbi-yaga, ka muni e julingu, a kong bang bang te baahe.

- (ii) A e la kpeengaa a gaa bela ang kong bang e, a ahe dambo nga ang tɔɔhe saajung nga engang, ka nee lugihi ihi *Koraana aayehe* mine ang lang taa a yela yele yeni kanga booree, ang teehe ka a na bang paale la a yeleyeni boobo. Awo wala, ka neeng ihi aaye-pegeyirihii nga mine beela, ka a na ahe e-bela-di Segehe-bing jaa gbuli yela bɔgong, *Koraana* boobo menga neng, a kong tuohi, yele nga ang yele saajung nga jung; aneng meng. *Selaamaye* ahejie yela yeleyeng e-bela-di Segehe-bing yela engang, *Koraana puong*, jiihi yaga-jaang; a ba mang ang tɔri yela e-bela-di yela gba.

Amaa, ka te nang leo kaa nye song jaa, a sage-di donɛɛ deme kpɔng-jie tee—tee ang tege neng taa—ka ba yele—erehe aneng bela ba ang kpe-yi meng tege neng taa, nang ba bang kitaabu selee nga puo yeje-jaa, te na nyeng ka a yele ba e wombu. Yelemenga jaa, pusaang la yagajaa, a ahe neng ga ka yuong kɔɔhe pie-neng anahe puong, ka *Koraana* nang ba tɔɔng leohe eng kɔkɔɛ engang ang pare ..... ka te nang na de maahe neng *Injiila* ang leohe eng kɔkɔɛ, (1808) tuhi, aneng kɔɔhe ata engang “Bible Societies” tɔɔhebong.

Ama ang yele saajung nga jung, *Ahmadeehe* ang be donɛ lombori-la-lombori jaang ihi ahe la dendenge *Koraana* leohe eng kəkɔɛ awo pihinu engang, kəkɔɛ nga yele-yeleba ang e jɛmaa, a waana awo 1989 engang,—ana yuoni ka *Ahmadiyya* piilee na paale yuonga-kɔɔ.

Yele ang la paahe la nga, mɔɔre mɔɔrang ka *Koraana*, ta kəkɔɛ-jaane yagajaa yeleba, hali ka o lombori kanga la, a waana sanganeng o jaa ang na wa leohe baahe. Ka bela nga bang e ka a tuohi jung, ba lugihi ihi la *Koraana* yele-juri aayehe, aayehe nga ang wuno *Selaamaye* sɔre, ama bambo ang ba tare dɔgehebo, a ku neba *selaamaye* bambo ang e feeng bela, bee a ba bang o feeng jaa gba.

Te era la tamaa, a sohe Ngmene meng, ka a yele nga te ang piili nga na maa la bang-paahe kɔnnyuuri, a la waaneng en-yuo paalaa nga ang na veng ka neba boɔra guubu nga ang paale a be *Koraana puong* nga jie—yele nimbiri ang jeng penteng, a yi Naangmene seng.

AAYEHE NE ANG LUGIHI IHI NE LA AMA:—

1. Naangmene
2. Malekahe
3. Koraana Pɛgeyiruu
4. Tontoneba
5. Tontona, Nabii Mahamadu
6. Ngmen-puohi
7. Nɔle
8. Libie ihibu Ngmene Tombong
9. Hiji Eebo aneng Kaaba (Naangmene deu)
10. Ngmene Tombo Tehebo, a ku Donɛ nensaale-vori jaa
11. Neba-Puo-Bang-Kpɛɛbo, Joge-Song, Yeng-Bang
12. Selaamaye Libi-Yeletarehe Bɔɔre
13. Jahadu(Mɔɔre-Ba-Tare-Tɔ, Ngmene Yeletarehe puong
14. Sagereba Woree aneng Ba Jcgo
15. Dao pɔga tarebo aneng Pɔga dao tarebo ang seng ta a bela
16. Tona ihibu karebo
17. Ngmene Tombo
18. Ngmene Bahebo, neba ang nyɛ o bela
19. Ngmene Kong-kuubu, Koraana ang wuli bela
20. Koraana suuri-bilii tanga eebo ang be laanfeɛ.

Ngmene kpeengeng, kəkæ *Ahmadee Jamaa* ang leohe *Koraana* jaa eng la ana:

Bengal (Bengal) tere, Denmaak (Denmark) tere, Dach (Dutch), Nansaaree, Fante, Fijaae (Fiji) tere, Faren-tere, Jaama (German), Gurumuki (Gurmukhi), Jengbe-tere, Hinduhi tere, Indonishia (Indonesiah) tere, Itali (Italy) tere, Kikuuyuhi (Kikuyu) tere, Luganda tere, Patakiihi tere, Røsea (Russia) tere, Seperanto (Spranto). Suwahili (Swahili), Swedin tere (Swedish), Urudu, Yøreba tere.

Te enga la maayeng meng ka te tehe duoho a wuli wo a kpeleng beela ka kəkæ legare meng koraanahe ta ngme. Ngmene kpeengang, pampana jaa teng na veng ka a yi.

A kəkə-bane la ama:

Alebenia tere (Albanian), Asami, Areya (Aria), Chaina tere (Chinese), Gujrati, Japaahere tere (Japanese), Koriya tere (Korian), Malaya tere (Malayalam), Mandili (Mandly) Marathi, Nøwee tere (Norwegian), Pushtu, Poland tere (Polish), Tamil, Telgu, Tæeki tere (Turkish), Veetnam tere (Vietnami), Kanri.

Ka neejaang boøra ka o bang belane o ang na e nye *Koraana* tere jaa puong, o daana veng ka duoho ta a bukihi ngmereba, bee *Ahmadee Misen* ang be donee lombori la lombiri jaang.

Amineng, ye na nyeng ka yelejuri ne ang yela yela ne ang be *Koraana* puong ne ba ang paahe *Koraana* puo yeleyaga puong. Belajung ba venyeng ang ahe a yong, a wele yi.

Hazrat Mirza Tahir Ahmad la nee nga ang lugihi aayshe nga ang be a buku-pempeleng nga puong nga ihi Ona la *Ahmadee Jamaa*, ang be donee lombori la lombori jaang Judaana.

S.H. ABBASI

Vakilut Tasneef & Nazir Ashaat

LONDON

1.

ALLAH — NAANGMENE

(Allah) e la Ahejikpang-Bataretō Daana yuori. Lorob tere puong, ba ba de a yelebiri nga boona neng bongchenuu jaa. Yoe ang boona Naangmene te-jaane puong, a jaa wuno la Naangmene teehoo bee O woree, a tare a bong-yaga. Che a yelebiri "Allah" ba tare o bong-yaga. Nansaaree ang ba tare a yelebiri sagereng-tō jung, yo-piilee nga "Allah" la be te-leohe nga puo jaang.

1. NAANGMENE NA-TEEHOO YOSOOHE

Aneng Daana yuori, Tare-kuro, Sanyaora.

Daanang so pəgebo, bon-la-bong-jaa Daana.

Tarekuro, Sanyaora.

Sanyao Daare Daana.

E yong teng tona, E yong meng seng la teng boora sombo.

Wuli te sobi-toruu.

Bana ne E ang eng neema ne soreng; Bana ne E suuri ang ihi ba engang ne naane; bana ne meng ang bore ne naane.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
 اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ۙ
 الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۙ
 مَلِکِ یَوْمِ الدِّیْنِ ۙ
 اِیَّاكَ تَعْبُدُ وَاِیَّاكَ نَسْتَعِیْنُ ۙ
 اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِیْمَ ۙ
 صِرَاطَ الَّذِیْنَ اَنْعَمْتَ عَلَیْهِمْ غَیْرِ
 الْمَغْضُوْبِ عَلَیْهِمْ وَلَا الضَّالِّیْنَ ۙ

الفاتحة : ۱-۷

(1: 1-7 — SURATU FATIHA

Bong-la-bong-jaa ang be sagbaneng, o pegera la Naangmene; Ona la Na-Teehoo ne, Bang-Gaalii Daana ne

Ona la sagbama aneng tengbane Naang Soro; Onang Kuro nyevori, Onang Koora Kuung meng aneng meng, Ona la kpeengo Daana yele-jaa engang.

Ona la Fɔra aneng Baahaa; a la e Gbangbale aneng Sɔgelebo, a la bang yelejaa te baahe.

Onang naang sagbama aneng tengbane beri ayoɔbe engang, a puoring Ong jiili O Menga Naang-Kogong. Onang bang, bong ang kpeera tengbane aneng bong ang yire o puong, aneng bong ang sigire a yi sagbaneng aneng bong ang 'duoro kpeera o puo. O mang paahe la ye puong jie-la-jie-jaa ye ang be. Daana nyera la ana ne jaa ye ang era.

Ona la sagbama aneng tengbane Naang Daana; O seng meng la ka yele-taroo-la-yele-taroo jaa gara.

Onang mang leohe yienguu, ngmenaa, a leohe ngmenaa meng yienguu; Onang la bang te, baahe yele jaa ang be sikiring.

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ

لَهُ مَلِكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۝ يُخَيِّرُ وَيُمِيتُ ۝
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

هُوَ الْاَوَّلُ وَالْاٰخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ ۝ وَهُوَ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ فِي سِتَّةِ
اَيَّامٍ ثُمَّ اَسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ ۝ يَعْلَمُ مَا يَلْبِغُ مِنَ
الْاَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ
السَّمٰءِ وَمَا يَخْرُجُ فِيهَا ۝ وَهُوَ مَعَكُمْ اَيْنَ مَا
كُنْتُمْ ۝ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

لَهُ مَلِكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۝ وَاللَّهُ
تَرْجَعُ الْاُمُورُ

يُؤَلِّجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ ۝ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي
اللَّيْلِ ۝ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

Ye sage Daana aneng O Tontona, a ihe Naangmene sareng a yi booho ne Ong e sabagu yeng e a Chendiribe ne puong Yebama nga meng ang sage, a la ihe ne nu na kpe la san-yao-kpong.

أَمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ
مُسْتَحْسِبِينَ فِيهِ قَالَتِ الَّذِينَ آمَنُوا مِثْلَكُمْ
وَأَنْفِقُوا لَهُمْ أَجْرًا كَثِيرًا

الحديد : ٢-١

(57: 2-8—SURATU HADIIDI)

Bong jaa ang be sagbaneng, aneng bong jaa ang be tengbaneng o pegera la Naangmene; On la Naang Daana Ona la pegebo meng, e bong-la-bong-jaa kpeengo Daana.

يَسْتَبِيحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ
الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Ona la Naa nga ang naang ye, che ka ye mine e jaaheba ka ye mine e sagereba. Naangmene meng nyera la yele jaa ye ang era.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

Onang naang sagbama aneng, tengbane aneng yelemenga, a segehe ye meebo, a veng ka ye meebo ne veela. O seng meng la yeng daang na leo gaa.

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ
فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ وَاللَّهُ وَالِيُّهُ الْمُبِينُ

O bang la ama nga ang be sagbamang aneng tengbaneng, a la bang ama ye ang sareng aneng ama ye ang mang yi neng gbangbale; Naangmene, bang la peelaang ama ang be sikieng.

يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسْتَرُونَ
وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

التغابن : ٢-٥

(64: 2-5—SURATU TAGABUN)

Seremmenga Daanang mang, veng ka bong-biri aneng tamari-bie buli. Onang mang ihi Kuung a eng vorihung engang, Onang mang ihi vorihung meng a eng kuung engang. Naangmene la bela; ye seng paan yeng leohe ye meehe puori gara neng?

Onang mang veng ka jie nyaa: O sabagung meng la ka yienguu e pæehebo wagere, ka ngmenaa neng chiu e wagere jielibu, booho. Na-Teehoo, Bang-Gaalii Daana, bimbu la bela.

Ona la Naa nga ang bahe ngmare-bie a ku ye, ka a song ye ka ye banna jiihi, aneng gbangbale aneng mane sageloo puong. Te welehe la a Yeleseela nimbiri sonjaa a ku neba ang bang bambo.

Ona la Naa nga naang ye a yi neng-yeni engang, ka yiri aneng kpebo-jie bebe a kue. Te welehe la a yeleseela nimbiri sonjaa a ku neba ang wono yela muno.

Ona la Naa nga ang sigihi koong a yi savaalee engang. Teng la ihi a yi koong engang bon-la-bong-jaa ang e bong-bunuu: a puoring Ten la ihi vaare booree a yi a bong-bulo engang, a ihi bong-bi-juri a yi a engang; a yi tamari-dao puuri engang, ka ngmama ngmang a jaali peele tenge. Teng la ihi a yi beng, dangmang yore

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فُلِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَى، يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ، ذَلِكُمْ اللَّهُ فَأَنْتُمْ تُؤَكِّفُونَ ۝

قَالِقُ الْأَضْبَاحِ، وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا، ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ۝

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ التَّجْوِمَ لِيَتَمَتَّذُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۝

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرًّا وَمُسْتَوْدَعًا، قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ ۝

وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً، فَأَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا يُخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاكِبًا، وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْحِهَا قَنَاطٌ دَانِيَةٌ وَجَعَلْنَا مِنَ الْأَعْنَابِ وَالزَّيْتُونِ وَالرُّمَّانِ مُسْتَمِيمًا وَغَيْرَ مَثْنًا شَبِيهًا، أَنْظَرُوا إِلَى ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَيَنْعِهِ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۝

وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنِّ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا آلَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ، يَعْبُرُ عُلَمُهُمْ سُبْحَانَكَ وَتَعَلَّى عَمَا يَصِفُونَ ۝

الانعام: ٩٦-١٠١

ka mine meng ba yi taa. Ka mine meng ba yi taa. Ye kaa a ngmama, sanga ne ang mang wa ngmang, aneng a beebo. A yele nga puong, yeleseela be la be a ku neba ang e sagereba.

Bang de Jenehe a paaha Naangmene engang sanganeng ka Onang naang a; a la ngmaara girii ka Naangmene tare la bidaba aneng bipogiba, bambong. Naangmene pe ge-yi gaaliye ka o ahejie gaa booho ne ba ang mang de maaha meng o ne yaagajaa.

(6: 96-101—SURATU ANAM)

Naagmene-Daana che be ka o naane, Na-Vori, Naa-Ang-Aheneng-o-Menga. Gbeeng-chugulo ba era o, gbeeng meng bela. Onang so bong-jaa ang be sagbaneng aneng bong-jaa ang be tengbaneng. Nembuo la o daana a na bang ahe ne' o a tæhedee neeka o sagekuubung naang? Onang bang ama ang be ba nimitæreng aneng ama ang be ba puoring; ba kong bang bang o bambo ang ta bela faasee o nombong. O bambo puoyeng a tekpe sagbama aneng tengbane puo, a guubu meng ba fere o: ona la Na-Saaju-Daana Na-Tehoo.

(2: 256—SURATU BAKARA)

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، الْحَيُّ الْقَيُّومُ، لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ، لَكَ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ، مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ، يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ، وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ، وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ، وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا، وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

البقرة : ٢٥٦

Ona la Naangmene. Daana jaa che be ka o naang. Yele-søge-nehe aneng yele-peene Baena. Ona la Tøre-Kuro San-yaora. Ona la Naangmene, Daana jaa che be ka o naane. Berengo-Naa. Na-pegeyiruu. Naa nga seng chihi ang yire, Lamanee-Naa, Na-Guro, Na-Teehoo, Na-Gandao, Na-Aheji-Kpøng Daana. Naangmene Pege-Yi gaaliye, a te pare booho ne ba ang de paaha o engang ne yagajaa. Ona la Naangmene, Naana, Maana, Teoha. O yoe, a soohe taa che be. Bong jaa ang be sagbaneng aneng tengbaneng pegera ong. Ona la la Na-Teehoo, Na-Yeng-Banna.

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ الْغَيْبُ وَ
 الشَّهَادَةُ، هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
 هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، الْمَلِكُ
 الْقَدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُحْتَمِنُ الْعَزِيزُ
 الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ، سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ
 الْحُسْنَى، يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَ
 الْأَرْضِ، وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

الحشر: ٢٣-٢٥

(59: 23-25—SURATU HASHIR)

2. MALEKAHE

Yelebiri nga (*malaika*) muni la “duohi-kuro” bee “gbe-bøge-aha”. Bela nga wuno la malekahe meebo ananso. Anang sigire neng Naangmene tombo, a tona Ngmene boøbo donæng. Ka bela panaa wuli wo malekahe paahe la Naangmene boøbo bimbu yeletarehe puong donæng aneng arecheemang.

Arecheemang malekahe tare la meehe kpeengo nga ang ba tuuro bong-jaala jaa jie che tona toma. A panaa wuliyeng ka malekahe biibu basagebo pagera la søre nga nensaalaa ang mang tu a nyæ Ngmene chaanee.

2. MALEKAHE

Daanang so pegebo, Sagbama aneng tongbane Naana, Naa nga ang eng malekahe tomang ang e tontoneba, a tare kpam-kpama, ayi-ayi-, ata-ata, annahe-annahe, O mang de la bong-la-bong-jaa O ang nong a paahe O bong-naanehe engang; bojung Naangmene tare la kpeengo booho jaa jung.

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاءِ
الْمَلَائِكَةَ رَسُولًا أُولِيَّ أَجْنَحَةٍ مَّشْنَى وَثُلُثَ
وَرُبْعَهُ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

فاطر: ٢

(35:2—SURATU FAATIR)

Yeŕe, 'Neng-wala tɔ la Jibriila dime-bojung ona la nee ang sigihi o a eng e sikiring, Naangmene sagekuubung; a paale puori duoho ne ang e sɔ-wuno, a e duohi-nɔɔ a ku sagereba ne. Nee-jaa ang e Naangmene dime, aneng O malekahe, aneng O Tontoneba, aneng Jibriila aneng Mikael, belayeng, seremmenga Naangmene e la a jaaheba nga taa dime.

(2: 98-99—SURATU BAKARA)

Song ba ang aheneng ka ye leohe ye nimbie tori ngentong-puhingee, laabora nee ang era song yelemenga, ona la nee nga ang sage Daana aneng Baahaa Beu, aneng Malekahe aneng a Kitaabu, aneng Duohikuribo, a ihe libie o nombo jung, o dɔgere-peenehe engang, aneng bikpeebehe, aneng nempaaleba aneng sɔchene, aneng neba nga ang e soheba, aneng neba bang nyogehe taahoo puong dee-bahebo; aneng nee nga ang kaara Ngmene puohibu jieng, a ihe jaka, aneng neba nga ang paana ba layie, ka banang wa de kanga, aneng kanyiridiribe, kpeengaa neng yeŕe-pagerehe sanga,

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ
 مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَلَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ

البقرة : 98-99

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ، وَأَتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْإِنْسَانَ الَّذِي
 السَّائِلِينَ فِي الرِّقَابِ، وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ، وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا، وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالصَّرَاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ، أُولَئِكَ الَّذِينَ هُمْ قُوَّةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

البقرة : 178

aneng neba nga ang ba leora puori jaore sanga; bama la neba ngaang wuli ka ba e la yelemenga deme, bama meng la la neba nga ang e Ngmeng-joreba.

2: 178—SURATU BAKARA

Te Tontona nga sage la ama nga ba ang sigihi a ku o a yi o Daana seng, bela la sagereba ne meng: ba jaa sage la Daana aneng O Kitaabuhi aneng O Tontona.

أَمَّنَ الرَّسُولَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ، كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ

البقرة: ٢٨٦

(2: 286—SURATU BAKARA)

Naangmene mang peeha ihe la O Tontoneba a yi malekahe puong, a la yi nensaaleba puong; seremmenga, Naangmene e la Wong-Gaalii Daana, a e Nye-Gaalii Daana.

اللَّهُ يَضْطَرِّي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رَسُولًا وَ مِنَ النَّاسِ، إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

الحج: ٧٦

(22: 76—SURATU HAJI)

Yaa, yena nga ang sage! ye sage Daana, aneng O Tontona, aneng Kitaabu nga ong sigihi a ku O Tontona nga, aneng Kitaabu nga ang dang dee o yie wa ne. Nes nga ang jaahe Naangmene aneng O malekahe aneng O kitaabuhi aneng O Tontoneba, aneng Baahaa-Beu, seremmenga o daana boreyeng gaa tære-jaa.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ، وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا

النساء: ١٣٧

(4: 137—SURATU NISAA)

3.

KORAANA PEGEYIRUU

(*Koraana*) e la yuori Naangmene menga yokuruu Ong ku Koraana, a panaa sigihi o ku Tontona, a tare tomo bong-baahaa, a ku nensaale-booree. A yelebiri “Koraana” muni la kitaabu ang e bong-kannoo. Yelemenga yeng, Koraanang nyera karembo a gaa donεε kitaabu jaa ang seο Ngmene yela. A yelebiri muni la wuling awo kitaabu, bee tomo, ang segeneng ka o ta nensaaleba jaa. Koraana yong la kitaabu nga bong jaa ang ba gεgera o yela duho ennbo bee o puo yela yaarebo; bojung, sanganeng kitaabu jaane waa ang tare a sanga, aneng a yong neba, che Koraana yeng sigiyeng, a naang bi be gara, a ku neelaneejaa (34 : 29).

KORAANA TEEHOO

Alef, Laam Miim (Harefo ata nga).

Nga-ne-nga Kitaabu song-ba-tare-tō la; sige che o engang; so-wuno la a ku Ngmeng-jεreba.

الْمَّ
ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ فِيْهِ هُدًى
لِّلْمُتَّقِيْنَ

البقرة : ٢-٣

(2: 2-3—SURATU BAKARA)

Ka seremmenga, Koraana tee-
hoo la nga.
Kitaabu ang maale bing sonjaa

إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ ۝
فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ ۝

الواقعة : ٧٨-٧٩

(56: 78-79—SURATU WAAKIYA)

O puong ka bimbuihi ang bing,
a naang bebe gara be.

فِيهَا كُتِبَ قِيمَةٌ ۝

البينة : ٤

(98: 4—SURATU BAIYINA)

Daana sigihi ea Tombo baahaa,
ka o woree woning kitaabu
ka o aayahe leha taa a la a
waana boyi-boyi sae yagajaang,
a mang nyiiri bana ne ang jora
Naangmene ne eehe. Ka ba
eehe aneng ba sikie balehe aneng
ba ang mang tesha Naangmene
yela. Naangmene sobi-wunuu
woree la bela. O mang wuno la
neba nga o ang nong sare. Ne
nga Naangmene ang kpe 'neng
moe—o daana kong nye sa-wuno

اللَّهُ تَزَالُ أَحْسَنَ الْكَاذِبِينَ كَتَبْنَا بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
تَفَشِيرًا وَنَهْ جُلُودَ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ
تَلَيْنُ جُلُودَهُمْ وَنَقَلْنَاهُم إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ
ذَلِكَ هُدَىٰ اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَن يَشَاءُ وَمَن
يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِن هَادٍ ۝

الزمر : ٢٤

(39 24:—SURATU ZUMAR)

Haa miim (Nangmene Namoe)
Kitaabu yele-pena nga puong
Te vang-yeng ong e Koraana
aneng tere nga yele-yaga ang
yire, a waana song-jaa, ka ye
nye wong a muni.

حَمَةٌ ۝
وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ۝
إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ۝

Seremmenga meng o e la chihi
Te nuuhing, a Kitaabu Ma,
puong, ka o ahejie e kpɔng, ka
yeng yela pa be.

وَلَا تَهِنِّي أَوْ ائْتِكَبِ لَدَيْمَا لَعَلَّكَ كَافٍ
بِذَلِكَ ۝ ٥٠-٥١
الزخرف

(43: 2-5 SURATU ALZUKRUF)

Seremmenga, Te da de la a
Karefa a ku sagbama aneng
tengbane aneng taahe, che ang
jaahe o deɛbo, a jɔra o. Che ka
nensaalaa deɛ o. Seremmenga o
e la neɛ ang na bang kpe o
menga engang, a bang e o menga
dache.

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا
وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ
ظَلُومًا جَهُولًا ۝

Bela nga ven-yeng ka Naang-
mene na dɔgehe munaafiki-daba
aneng munaafiki-pɔgeba, aneng
daba ang maana bagere, aneng
pɔgeba ang maana bagere; Naa-
ngmene mang leohe la hena
nimbie tori lamaangdaba aneng
lamaang-pɔgeba. Naangmene e
la Veng-ku-Gaalii Daana. Heng-
Gaalii-Daana.

رَبِّعَذَابِ اللَّهِ الْمُتَفِقِينَ وَالْمُنْفِقِينَ
وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكِينَ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى
الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ۝ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا
رَحِيمًا ۝

الاحزاب : ٧٣-٧٤

(33: 73-74—SURATUL AHAZAB)

Yele, Ka nensaaleba aneng Jene-
heng da lang taa a na seɔ
Koraana nga to, ba daang kong
bang seb o tɔ jaa Haali ka ba
nang song taa.

قُلْ لَّيْسَ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْإِنْسُ عَلَى أَنْ
يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ
وَلَوْ كَانَتْ بِهِ خُسْفٌ لَبَغِضَ عَلَيْهِمْ
وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ
كُلِّ مَثَلٍ ۝ قَابِئِ أَهْلُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ۝

Seremmenga meng, Te segehe-
yeng, aneng sɔ-jaane yela jaga jaa
ang yi ta, Koraana nga — puong,
che neba kpɔng-jie na jaahe la a
jaa, che kpɛleng ba-sagebo
puong.

بِئْسَ اسْرَءَائِيلَ ۝ ٨٩-٩٠

(17: 89-90 SURATU BANII IZRAILA)

Ka bela nee nga ang tare sieree nga ang pele song jaa, a yi o Daana seng, ka seeda-dire poa tuuro o, a yi O seng, a e nee nga yie Moosaa Kitaabu ne ang dang dee ne, so-wuno aneng tare-kuro, (na bang e la nee ang fere o menga eng neba) Neba ang ngme yela nga fasane sage ang; ka neejaang yi bana ne an ahe lombojaala ne puong, a jaahe o puo yela, Buung na la o kpeabo jie, ang jeng cheleha o. Belajung ye ta era sige o yelang. Seremmenga jaa, yele-menga la a yi Daana seng; che neba kpong — jie ba sage.
(11: 18 SURATUL HUUD)

N paale la ye deena ne a ku ye, a lang la paale N tarekuubu meng a ku ye, a lang la ihi Selaamaye a ku ye ka ona la ye deena.
(5: 4 SURATU MAAIDA)

Kitaabu la nga Teng sigihi, ong tege 'neng bareka, ang wuli ka o paana la ona ne ang dang dee yie wa ne, aneng meng ka o veng ka e dare tehi Ma a lang neng ana ne ang gili o ne.
(6:93 SURATU ANAAM)

Kitaabu la nga Teng sigihi, o bareka gaaliye. Bela jung, ye tu o, a gu ye meehe a yi beo toambo engang, a bang nye ven kuubu.
(6: 156-SURATU ANAM)

أَمَّنْ كَانَ عَلَىٰ بَيْتِهِ مِن رَّبِّهِ وَيَشْلُوهُ شَآهِدٌ
مِّنْهُ وَمِن قَبْلِهِ كُتِبَ لَهُ مِمَّا دَرَأَ كَحَمَّةٍ
أَوْ لَيْكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ، وَمَن يَكْفُرْ بِهِ مِّن
الْأَهْرَابِ قَالْنَا لَهُمْ جَزَاءُ مَا كَفَرْنَا فِي
مِثْلِهِ إِنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ وَلَٰكِن أَكْثَرِ النَّاسِ
لَا يُؤْمِنُونَ ۝

هود : ١٨

أَلَيْسَ لَكُم مَّا كَانَتْ لَكُمْ فِي يَدَيْكُمْ وَأَنْتُمْ
عَلَيْكُمْ زَعَمْتُمْ وَرَضِيتُمْ لَكُمُ الْإِسْلَامَ
دِينًا

السائدة : ٤

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مَبْرُكًا مُّصَدِّقًا
لِّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَ
مَنْ حَوْلَهَا.

الانعام : ٩٣

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مَبْرُكًا فَاتَّبِعُوهُ
وَاتَّقُوا عَذَابَ تَرْجَمُونَ ۝

الانعام : ١٥٦

Teng la yire neng a Koraana
gbangbale beela beela. Koraana
nga ang e teora; a e venkuro
akusagereba-che paaha tong--
be-toneba bona yong.

وَنَزَّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ
لِّلْمُؤْمِنِينَ ۗ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا
خَسَارًا ۝

بني اسرائيل : ٨٣

(17: 83—SURATU BANII IZRAIIA)

4.

TONTONEBA

Koraana yeleyeng ka sonna sigiyeng a wa nensaalaa-booree seng, ka bela nga panaa ku tontona jaa megelong aneng o pege-yi yelemenga. Tontoneba wa la neba mine booree seng wagere bannehe mineng, donæ mumpiilee jaang, ka ba gu neba taneng Ngmene seng. Tontona la tontoneba ang waaneng tombo baahaa daana, ang panaa wuli wo tombo ne selaamaye ang waaneng ne nyogela dandeyie tombo jaa tare, a la gaa tombo jaa meng. Tombo nang sigireng waana, che leeng kpeleeng selaamaye yong puong; jine tontoneba waanang, a kpeera Tontona chaanee lahorema, tombo paalaa jaa ba tuuri bo.

Yelesoohe yong yela naang ka Koraana tæhe; o wuli la tontoneba jaa jaorentaa woree; Fere-aona la ka Koraana de a wuli reng a woree nga tæ ang tuohi tontona jaa.

4. TONTONEBA

Naangmene mang peha ihe la O Tontoneba, a yire malekahe puong, a la yire nensaaleba meng puong. Seremmenga, Naangmene e la Wong-Gaali Daana a e Nyæ-Gaali Daana.

(22: 76—SURATU HAJI)

Teng da la sigihi Tontona, a yi booree la-booree jaa puong, ong yæ era tabiliiki, 'Ye tona Naangmene, a era ye meehe tære

اللَّهُ يَضْطَرُّونَ مِنَ الْعَذَابِ لَوْلَا أَنْ يُسَلِّمُوا إِلَىٰ مَنْ هَدَىٰ اللَّهُ سَبِيلَهُ بَصِيرَةٌ

الحج : ٧٦

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا لِيُنذِرُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ. فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَىٰ اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ

aneng Neng-Bεo. Beng la, ba puong, ka mine be be ka Naan-gmene eng ba sɔreng; ba puong ka mine meng la bebe a sege-neng saambo. Belajung yɔ gili paalehe jaa a nye belane bana ne ang dang ku Te Tontoneba girii ne, baahaa ang daang wo bela.

(16:37—SURATU NAHIL)

Sanganeng e Daana ang yele, 'N era la siri ka N bing gbe-bɔgojine tongbaneng, ba yeleyeng: E na bing la nee ngadaana ang na yɔ danna jiihi o jung, a ihe jeeng meng? — te mang daahe Eng meng aneng E pegebo, a la era E pege-yi mahankuri. Ong yele — 'N bang la ama ye ang ba bang.

(2:31 — SURATU BAKARA)

Seremmenga, Te tehe la tombo a ku e, awo Te ang dang teng tombo a ku Nuuhu aneng duohikuribo ang tu o puoring wa bela ne. Teng la tehe tombo a ku Boraahema aneng Soma-eela aneng Isaaka aneng Yakubu neng Insaa aneng Asbaat aneng Ayub aneng Haroona aneng Sileemaana, a la Te ku Doodi meng a Kitaabu (Zabuura) Teng la tong Tontoneba mine yela Te ang dang yela a ku e, aneng Tontoneba mine yela Te

فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ الْمُكْرِبِينَ ○

التحل: ٣٧

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي
الْأَرْضِ خَلِيفَةً، قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ
يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ، وَنَحْنُ
نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ، قَالَ إِنِّي
أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ○

البقرة: ٣١

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّوِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ، وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ، وَعِيسَى وَإِيهَابَ وَيُوشَعَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ، وَأَتَيْنَا دَاوُدَ رَبُّوَدًّا ○
وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ

ang ba yela a ku e-Moosaa ka Nangmene ang da tori yela ku bela.

(4 : 164-165—SURATU NISAA)

Ye teehe sanga ne Boraheema Daana ang e o (ka O) nye, aneng yele-boorehe mine ong paale. Ong yele, 'N na vemeng ka e e neba yideera: Ka Boraheema sogehe, 'A yi n joreye meng puong? Ong yele, 'Maang layiri nga ba paahe tonyageye deme mu.

(2 : 125—SURATU BAKARA)

Seremmenga la la, Te ku la Moosaa a Kitaabu, a puoring, Teng veng ka Tontoneba tu o gbe-bogere ng wa; Insa meng, Maræma Bie, Teng ku o Yele-Seela ang ba sogele, a teohe o aneng Vorihung-pege-yiruu. Ka bela sanga-la-sanga-jaa Tontona ang wa ye seng aneng yele nga ang a ye yele-baboeroo, ye na erang awo bambugiri a booma mine giri-ngmaareba, a koora mine meng?

(2: 88—SURATU BAKARA)

Teng la tare Izra-eela bihi ngmaa neng Mane, la Fereaona aneng o yideme jamaa bang tu ba puoring kperekpere aneng jao-booha haali a waana sanga ne koong ang wa dire o ne, ong yele, 'Maang, n sageyeng ka Daana jaa che be ka

وَرُسُلًا لَّمْ تَقْضُصْهُمْ عَلَيْكَ ، وَكَلَّمَ
اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا

النساء : ١٦٤-١٦٥

وَإِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ
فَاتَّمَّهُنَّ ، قَالَ إِنِّي جَاءُكَ لِلنَّاسِ
إِمَامًا ، قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي . قَالَ لَا يَبْنِي
عَمْرِي الْقَلِيمِينَ ۝

البقرة : ١٣٥

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ
بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ ، وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ
مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ ،
أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى
أَنْفُسُكُمْ اسْتَكْبَرْتُمْ ، فَفَرِّقْنَا كَمَا بَعَثْنَا
فَرِيقًا تَفْتَلُونَ ۝

البقرة : ٨٨

وَجَاءُوزَنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ
فَاتَّبَعَهُمْ فَرَعَوْنَ وَجُنُودَهُ بَغْيًا
عَدَا ، حَتَّىٰ إِذَا آذَرَكُمُ الْعُرَىٰ ، قَالَ أَمْنٌ

Nee nga Izra-eela bihi ang sage naang, mang paahe bana ne ang lere O Gbeeng ne puong. Wala! Pampana! sanga neng eng ba dang sage Te noore a da paahe bana ne ang tona nyageme ne puong.

Belajung jine nga beung, Te na dee eng e engbane yong engang, bela na era wa e yele-E-Binnuu a ku e puori deme. Seremmenga, nensaaleba kpong jie бага che Te Yele — E— Binnihi engang.

(10: 91-93—SURATU YUNUSA)

Aneng meng, tõehe Maræma yela ang tõehe bela Kitaabu ne puong ne, sanga ne o ang wele o meng a yi o neba puong a gaa jie kanga ngmentong-puhingee seng ne.

A veng ka gogeraa be o ne' ba kpachagang, a puoring Teng tong Te maleka o seng, ka o worce woneng nensaalaa o nim-biring.

Ong yele, 'N bõra la deebo a yi Daana Tõre-Kuro seng a yi e engang, ka enang sereng jõra O dabeeng.—

Ong leõhe ku o, M ba e bonjaa ka e Daana Tontona naang, ka n wa ku e bidao ang ahe tori. Ong yele, Wala mang na e nye bidao, sanga ngang dao jaa ang ba feehe ma, m ba e sensena meng?

أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنَتْ بِهِ
بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ○
أَلَعَلَّ قَدْ عَصَيْتَ قَبْلَ وَكُنْتَ مِنَ
الْمُفْسِدِينَ ○

قَالِيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنْ
خَلْفَكَ آيَةً، وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ عَنْ
آيَاتِنَا لَغَفُلُونَ ○

يونس : (91-93)

وَإِذْ كُذِّبَ فِي الْكُتُبِ مَرْيَمَ إِذِ اتَّجَدَّتْ مِنْ
أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا ○
فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا ○ فَأَرْسَلْنَا
رُوحَنَا رُوحًا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ○
قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتُ
تَوَّيًّا ○

قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكِ
عُلْمًا رَجِيًّا ○
قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلْمٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرًا ○
وَلَمْ أَكْ بِرُجِيًّا ○

Ong læohe ku o, 'bela la. Che e Daana yeleyeng, 'Ye-le-laanfee la ku Mo. Te e la bela a veng ka o yela e seelee ku neba a la e hena meng a yi Te seng; ye-le la a e bing.

Ajung ong tare o puo, a tage yi ne'o gaa ji-tære kanga.

Ka dægebo pu-baahe tage o ta neng tamari-dao muni. Ong ye-le "Aa" awo ka n da kpiye ka ngaang nang ba e, a da e bong—yihhi-bahoo.

Beng la ong ahe muning che boøle o, a ye-le, 'Ta era nemeha. E Daana bing la kømbøø a ku e, ong be e gbæeng.

Goø a tamari dao a wa anen e seng; bela na vemeng ka dangmama le, a e e booho. Belajung, dire a nyuuro, a maara e nimbiri. Ka enang wa nyæ dao jaa, ye-le, 'N tare la nø-sane, aneng N Daana Tære-Kuro; belajung, jine nga, n kong ye-le neng nen-saala jaa yela.

Beng la ong tare o wa aneng o neba seng, a pægele o. Beng ye-le, Ee Maræma, e dæge bong seelee.

'Ee Haroona yaopæga, e ba daang ba e potø-neæ, e ma meng daang ba e ngmaagara.

Beng la ong de o nubiri teæ o. Bang ye-le, 'Wala tang na e ye-le yela a ku nga ang e bileæ a jæng bi-le-pæo puong?'

قَالَ كَذَلِكَ . قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ . وَ
يَنْجِمُكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا . وَكَانَ أَمْرًا
مُّقْتَضِيًّا .

وَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ بِهِ مَكَانًا قَصِيًّا .
فَأَجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ . قَالَتْ
يَلَيَّتَنِي مَثُ قَبْلِ هَذَا وَ كُنْتُ نَسِيًّا
مَّنْسِيًّا .

فَتَنَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا أَلَا تَحْزَنِينَ قَدْ جَعَلَ
رَبُّكَ رَحْمَتَكَ سَرِيًّا .
وَ هُزِّي لَأَبِيكَ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُسْقِطُ عَلَيْكَ
رُطْبًا جَنِيًّا .

فَكُلِي وَ اشْرَبِي وَ تَرَي عَيْنًا . قَالَتْ تَرَيَنَّ
مِنَ الْبَشَرِ أَحَدًا قَوْلِي إِنْ نَدَدْتُ
لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ رَأْسِيًّا .
فَأَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِيلًا . قَالُوا لِمَ زِمْتِ
لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا .

يَا أُخْتِ هِرْدُومًا كَانَ أَبُوكَ امْرَأَ سَوْءٍ وَمَا
كَانَتْ أُمَّكَ بَعِيًّا .
فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ
فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا .

Ong yele, 'N e la Naangmene yeme. O ku mo la a Kitaabu a veng mang e Duohi-Kuro.

'Ong ma bareka meng, jie-la-jie-jaang mang na be, a la eng ma Ngmene puohibung, aneng Ngmensøheng a gara n nyivori bəgo.

Ong la veng mang tona m ma: O ba veng mang degera m menga teehoo, m ba e ju-bəo daana meng.

'Chihi meng da be la n engang n dəgebo daare; chihi nang naang be la n engang, n kuung meng daare, aneng daare ne ba ang na la seng ma.

Insaaworee da la bela, Marəema bidao. Yelehong yelemenga la bela, bang era o yela sige.

(19: 17-35...SURATU MARIYAMA)

TONTONEBA—TOMBO ANG BE TONTONEBA SENG)

Teehe nye sanga ne Naangmene ang tu Tontoneba seng a deə layiri a yi a noba seng, a yele, 'Bong-jaa N ang ku e a yi Kitaabu nga aneng yeng-biri puong, ka Tontona wa ye seng, ka o waa paale ong ne ang be ye seng ne, ye na sage ong a song o. Ong yele: 'Ye sageyeng a deə a yele nga Mang de eng ye nung nga ong e ye yela? Bang yele, 'Te sage la bela Ong yele, Bela yeng ye di sieree,

قَالَ رَبِّي عَبْدُ اللَّهِ ۖ اتَّبِعِي الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ۝

وَجَعَلَنِي مُبْرَكًا آتِينَ مَا كُنْتُمْ وَأَوْصِيَنِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ۝

وَبَرًّا بِوَالِدَيْنِي ۖ وَكَمْ يَجْعَلُنِي جَبَّارًا شَقِيًّا ۝

وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ۝

ذَٰلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ ۖ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ ۝

مریم: ۱۷-۳۵

وَاذْأَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّنَ لَمَّا اتَّيَسْتُمْ مِنْكُمْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ ۚ قَالَ ۖ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ

M paahe la ye engang a e seeda diribe ne kanga.

Pampana neejaa ang wele nga-ang puoring, bela yeng, serem-menga bana la boreba ne.

(3: 82- —SURATU IMIRAANA)

Ye teehe nye sanga ne Te ang dee, a yi Duohi-Kuribo ne seng, layiri nga ang yi o yong, a la yi e seng, a la yi Nuuhu seng, aneng Boraahema aneng Moosaa, aneng Insaar Mareema bi-dao; seng; Te sereng da deyeng a yi ba seng, layi-kəkə-baaloo.

(33: 8—SURATU AHAZAB)

ذٰلِكُمْ اَصْرِيْٓ ۙ قَالُوْٓا اَقْرَبْنَاكَ قَالَ

فَاَشْهَدُوْٓا اَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشُّهَدٰٓئِيْنَ ۝

ال عمران : ٨٢

وَلَا تَاْخُذْنَا مِنَ التَّيْبٰٓئِيْنَ مِيْثَاقَهُمْ وَرَمٰنَكَ وَ

مِنْ تُوْجِحْ قَلْبُكَ اِلٰى رٰٓسِهِمْ رَمٰوٰسِيْ وَيٰ عِيْسٰى ابْنَ مَرْيَمَ

وَاْخُذْنَا مِنْهُمْ مِيْثَاقًا غَلِيْظًا ۝

الاحزاب : ٨

5.

TONTONA

Ba dɔge la Tontona Makang Ɖgɛste chiu 570 A.D. puong. Ba da boɔna ong Mahamadu; o muni la neng-pegeyiruu. Tontona dɔgebo yuong-pihita taabo puoring, Ngmene nombo da mare la o sikiring, ang da paaha gara.

Oag da ihi Maka demɛ sirikye anengba tong-bɛyaga ne eng-ang jung o da mang soha la Ngmene pahee pibɔgo kanga neng Maka ang e wo meeli ayi bee ata puong. O dɔgebo yuong-lejaa yi puong, tombo fɔra daana da wa la o seng be. A puong, Koraana aayehe dang-deɛ-yie deme puong (96 : 2-6), ba da yeke ong ka o moale Ngmene yenlung yuori, Naa nga ang me nensaalaa, a bore O menga nombo aneng nensaaleba taa nombo, o woreng; a da la e la yeke ang dang yeke bing, ka ba na wuli la donɛ bambo-boora jaa a yi kelembi engang. Ana aayehe nga, Koraana jaa gbuli puoyela geraa la bela.

TONTONEBA-TONTONA AHE JIE ANENG O WOREE
ANG E KPONG BELA

Ena Duohi-kuro, seremmenga
Te tong eng ka e wa e Dansee,
Duohi-nɔ-Kuro aneng Dɔra.
A la e Boɔna a boɔna neba
gara neng Naangmene seng, a
la e Fentena nga buung ang
chaana yaga.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا
مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا
وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا

Moole ku sagereba ne, duohi-noo nga ang wuli ka ba nu na kpe la neema bong-kpɔng a yi Naangmene seng yela.

(33: 46-49—SURATU AHAZAB)

Yele, Yaa nensaaleba. Seremmenga la ka n e la duohikuro a ku yena nga jaa, a yi Naangmene seng, Daana nga sagbama aneng tengbane naang ang e o suobu. Daana jaa che be ka o naane. Onang enna nyevori, Onang waana 'neng kuung meng. Belajung ye sage Daana aneng O Duohi-kuro, Anabi, neng-pegeyiruu nga ang sage Naangmene aneng O wulibu; ye tuuro o ka o tuni' ye sabi toruu

(7: 159—SURATU ARAF)

Te ba tong e yelejaa yela, ka e wa aneng duohi-noo a e Dora a ku nensaaleba jaa yela naane, che neba kpɔng-jie ba bang.

(34: 29 — SURATU SABA)

Ena yeng, waajibu la, e tare la kuubu ang ba tare baahebo. Seremmenga meng, e tare la jogi-song-ba-tare-tɔ.

(68: 4-5 — SURATU KALAM)

Mahamadu ba e ye daba puo neejaa ba, che o e la Naangmene Tontona, a la e Tontoneba jaa Pageraa; Naangmene bang la bongbahoo jaa yela te baahe. (33:41—SARATU AHAZAAB)

وَيَسِّرِ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ لَهُمْ مَعَ اللَّهِ
فَضْلًا كَثِيرًا

الاحزاب: ٤٦-٤٨

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ
جَمِيعًا لَنْبِي لَهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ مَا مَنُوءَ بِاللَّهِ
رَسُولِ النَّبِيِّ الْأَقْبَى الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَ
كَلِمَاتِهِ وَاتَّبَعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

الاعراف: ١٥٩

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا حَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا
وَنَذِيرًا وَلَئِن كَثُرَ النَّاسُ لَا يَعْلَمُونَ

سبأ: ٢٩

وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ
وَإِنَّكَ لَعَلَّ خُلُقٍ عَظِيمٍ

القلم: ٤-٥

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَئِن
رَّسُولَ اللَّهِ وَحَاكَمَهُ النَّبِيُّينَ . وَكَانَ اللَّهُ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

الاحزاب: ٤١

Seremenga, Tontona engang, woree kanga be la be, a e nyaahaa a ku nee nga ang jora Naangmene aneng Baahaa Beu, aneng nee nga ang maang teeha Naangmene yela yagajaa.

(33:22 — SURATU AHAZAAB)

Naangmene aneng O malekahe mang era la soli a kuro Tontona. Yaa, ye bama nga ang sage. ye meng era soli a kuro o; a mang puohi o sonte buohibu.

(33:57—SURATU AHAZAAB)

Mahamadu, Naangmene Tontona la; bana ne ang paahe o engang ne, ba ba bahe vuo ku jaaheba ne, a tare taa song. E mang nye bang bang churo a lere tengeng, Ngmene puohibu engang, a boora torekuubu aneng emmaare a yi Naangmene seng. Ba lego be la ba nimbi-saeng a e ba ang mara ba gberi tengeng nannaanee. Ba bigihee la bela Taoraata puong. Ba bigihee, Injiila puong, eyeng awo bong-boroo ang buli, a maale song, a tigihi, a ahe o dao engang kpeengaa, a maa o bore-ba enga-ka o e bela ka jaaheba

لَقَدْ هَمَّتْ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسُوءًا
حَسَنَةً لَمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ
الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ۝

الاحزاب : ٢٢

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ۝
الاحزاب : ٥٧

مُحَمَّدَ رَسُولَ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ
عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءَ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا
سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا
سِيمَاءَهُمْ فِي وَجُوهِهِمْ مِنْ أَمْرِ السُّجُودِ
ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي
الْإِنْجِيلِ كَرَرَهُ أَخْرَجَ تَطَاؤُهُ فَأَرْزَأَهُ
فَأَسْتَفْلَظُ فَا سْتَوَى عَلَى سَوْقِهِ يُعْجَبُ
الزُّرَّاعَ لِيُخَيِّطَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَدَعَا اللَّهُ

nyε ka ba eehe tona aneng suuri. Naangmene yeleyeng ka o naang ku la bana ne ang sage a tona tong-soohe ne, venkuubu aneng san-yao bong-song (48 : 29-30—SURATU FATH)

Ele, 'Ka enang nong Naangmene yela, tu m puoring: bola ka Naangmene na nong e yela, a yela, a veng e beo ku e. Naangmene la Venku - Gaalii Daana, Hena Daana'.

Ye, 'Ye tu Naangmene aneng O Tontona nore; Laabora, ka ba nang leo puori, belayeng ye bang ka Naangmene ba nong jaaheba yela.

(3: 32-33—SURATU IMIRAANA)

Tontona! Veng ka yela ne Te ang waaneng a yi e Daana seng ne ta a neba; ka enang ba e bela, e ba ta 'neng Tombo ne. Naangmene meng naang gu eng a yi neba engang. Seremmenga, Naangmene ba guro neba ang ba e sagereba.

(5 : 68—SURATU MAAIDA)

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ
مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ۝

الفتح : ٣٠

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي
يُحِبِّبْكُمْ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ
عَفُورٌ رَحِيمٌ ۝

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ ، فَإِنْ تَوَلَّوْا
فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكٰفِرِينَ ۝

أل عمران : ٣٢-٣٣

يٰۤاَيُّهَا الرَّسُوْلُ بَلِّغْ مَا اُنزِلَ اِلَيْكَ مِنْ
رَبِّكَ ، وَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسٰلَتَهُ
وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ ، اِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي
الْقَوْمَ الْكٰفِرِيْنَ ۝

السّٰدَة : ٦٨

6.

NGMENG-PUOHI

Ngmene puohibu e la Selaamayɛ dalugo ne kanga yiilung daana, ka fɔra daana e Ngmene-Yenlung. Ngmene puohibu la yele-kpeɛngaa ba-tare-tɔ, ang mang veng ka nensaalaa tare o Meera duoho a maaleng veng ka bela paaha, a la tagera o peɛna o. Yele kpeɛngaa la. Naangmene wonong, a deera Ngmeng — Sɔhe. Selaamayɛ puong, Ngmen-sohe e la Ngmeng-puoho ang veng ka o sikiri jaa puoro binne Na-Kombang-kpi nim-bitɔɔreng, Naangmene tɔrekuubung o venkuubung aneng o kpeɛngong ka a puohu ang gara dendenge ka bong jaa ba lagera o sɔre. Ngmeng-boɔle puong bong jaa ba aha nensaalaa aneng o Meera kpachagang.

NGMENE PEGBEBO

Te da ba eng ba yelejaa puong, faasee ka ba tona Naangmene a e neng-meehe a ku O, neɔre tuubu engang naane; a ahe tori a puoho Ngmene, a ihe Jaka. Neba ang tu sɔbi-toruu ne, ba deena la bela.

(98 : 6—SURATU BAIYINA)

M ba naang Jenehe aneng a daba yelejaa yela, faasee ka ba tona Ma.

(51 : 57—SURATU DAARIAT)

وَمَا أَمْرُهُ إِلَّا بَعْدُ وَاللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ
الَّذِينَ هُمْ حُنَفَاءَ وَيُؤْتُوا الرَّحْمَةَ وَذَلِكَ مِنْ الْقِيَمَةِ

الْبَيْتَةِ : ٦

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِي

الذَّارِيَةِ : ٥٧

Ye puoho Ngmene, ka Ngmenaang wa gbiili aneng o fanga baahebo a gara o kpeebo wagere, a kanna koraana ka yenang puoho Ngmene fajereng. Seremmenga, Koraana karembo fajereng la Naangmene yelebooro nimbi-je.

Mang ihi de o (a Koraana) jingaa-paalaa wagere ka bela e kparaama tone a ku e. Amineng, e Daana na duohi eng saaju.

(17 : 79 – 80—SURATU BANII IZRAILA)

Kaara Ngmene puohibu jieng aneng Ngmeng-tensoghi daana ne, a mang ahe Naangmene nimbitoreng a foale.

(2 : 239—SURATU BAKARA)

أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِ الشَّمْسِ إِلَى عَسَىٰ الْإِنسَانِ
وَقُرْآنِ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ
مَشْهُودًا ۝

وَمِنَ الْإِنسَانِ فَتَمَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ ۚ عَسَىٰ
أَنْ يَّبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّخْمُودًا ۝

بجى اسراءيل : ۷۹-۸۰

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ ۖ
وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ ۝

البقرة : ۲۳۹

7.

NƏ-LE

Koraana puong nə-le e la kparaama yeŋe, a yi ngmenaa puhibu wagere a gara o lee sanga, senkare chiu puong. O e la yeŋe ang paaha aheteribu, a mang veng meng ka Ngmen-səha sikiri-pege saaju duobu e yeŋe laanfɛ. Naangmene mang kpɛnɛɛ nɔlere yeŋe-jɛmaa chaanee puo, ka bela panaa mang e sabagu ka nə-le veng ka nee de a maale neng maakoo.

NƏ-LE

Yaa, yena nga ang sage! Te kuye la nəle (Senkare) awo Te ang dang ku ye nimbitɔɔre dema bela ne, bela na vemeng ka ye ahe tori.

A senkare nga Te ang ku ye nga tare la beri noɔre, che ka neeng be ye puong a beera bee a e sɔ-chene, o na le la a noɛ neng a ju be jaaneng; bana ne meng noɔre leebu ang e dɔgehebo a ku bo ne—sɔre be la be ka ba mang ihi nembraala noɔre diibu. Ka neejaang tong tong-song ka a ba e ferebe, belang sɛo a ku o daana. Senkare e la bong-song a ku ye, ka yenang da bang.

(2 : 184–185—SURATU BAKARA)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ
كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَتَّقُونَ

أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ ۚ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا
أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ۚ وَعَلَى
الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ ۚ
فَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَّهُ ۚ وَ أَن
تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ

البقرة : 184-185

8.

LIBI-DI NGMENE SƏRENG

Ju-yao, Koraana wulibung, toma wuliyeng aneng o yuori “Zakat”. A yelebiri muni la bong ang e bong-pege-yi bong, a maana booho aha. Ka jəmaa pori toəreng yi naforo puong, a bong kpennehe e la bong-pegeyirihhi a ku neba ang segeneng ka ba di a; ka bong-ihihhi ne meng diibung e jəmaa təna yela, jəmaa maakoo mang maanang. Jaka e la selaamayə dalugo ne taalong daana, belajung panaa, ang panaa wuno teehoo selaamayə ang kuro neba taa tarebo, ang seng bela.

8. JAKA

Yə kaara Ngmene puohibu jieng, a ihe Jaka, a churo ihe (puoho) ‘neng bana ne ang churo ihe ne.

(2: 44 — SURATU BAKARA)

Ajung yə mang ku yə dəgere-jeeng o pori toəre, a ku nem-baala, a ku sə-chene. Yele ang səo yagajaa la bela a ku noba ang boəra Naangmene nombo; bana meng la la neba nga yela ang na maale.

(30: 39 — SURATU RUUM)

Ba naforo puong, neə nga ang bə sombo aneng neə nga ang ba toəng (bə sombo), ba pori be la be.

51: 20

وَأَقِمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَ
اذْكُرُوا مَعَهُ الرَّاكِبِينَ ۝

البقرة: ٤٤

قَاتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمَشْكِينِ وَإِنَّ
السَّبِيلِ ۗ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يُرِيدُونَ
وَجْهَ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۝

الزور: ٣٩

وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ۝

الذرية: ٣٠

Aneng bana ne naforo puong, ang e ferebo ka bong kanga mang yi be.

A kpɛ neɛ nga ang bə sombo nu aneng neɛ nga ang ba bə (sombo)

(70: 25–26—SURATU MAARIJ)

A Ngmen-səhe booho (Jaka) e la nandaamba aneng nembaa-leba yong booho, a lang neng bama ang tona a (Jaka) toma, aneng neba nga sikie ang segeneng ka a lang taa, aneng yemihhi bahebo yela, aneng sandiribe yela, aneng Ngmene, jaore yela, aneng sə-chere yela-bimbu la bela a yi Naangmene seng. Naangmene la Bang-Baahe Naa, Yeng-Gaalii Daana.

(9: 60—SURATU TAUBA)

Yaa, yɛnanga ang sɛɛɛ, yɛ ihe a yi bong jaa Te ang tɔre ku ye puong sɛre ka beu ne daabu neng koəhebo bee yele-deema ang kong be be ne ta. Bana ne ang jaahe kpaəhebo nga la neba nga ang kpɛɛra ba meehe engang

(2: 255 — SURATU BAKARA)

Neba ne ang ihe a yire ba naforo puong Ngmeng — tong yɛletarehe puong ne, ba woree eyeng awo kamaang-biri ang buli a pɛgele kamaang-daare ayəpoi, ka kamaang-dao jaa tare kamaang-bie kəə. Naang-

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مِّمَّا كَرَّمُوا
لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُورِ

المعارج: ٢٥٠-٢٦

رَأْتُمُ الصَّادِقَاتِ اللَّفْقَارَاءَ وَالْمَسْكِينِ وَ
الْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمَوْلَى تَقْوَى قُلُوبُهُمْ فِي
الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ
ابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ
عَلِيمٌ حَكِيمٌ

التوبة: ٦٠

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّا
رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمْ يَوْمٌ لَا بَيْعَ
فِيهِ وَلَا حُلَّةَ وَلَا شَفَاعَةَ وَالْكُفْرُوتِ
هُمُ الظَّالِمُونَ

البقرة: ٢٥٥

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ
فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةٌ حَبَّةٌ وَاللَّهُ
يُضَوِّفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

mene gba mang vɛmeng ang ugigaa bela a ku nee-la-nee-jaa O puo ang pele. Naangmene, e la waaka Daana, Bang-Gaalii Daana. Bana ne ang ihe a yire ba naforo puong, Naangmene toambo yeletareheng, a che ba ihe suuri neng neba bee a tare nə-təə ana puoring ne ba deme san-yao bela ba Daana seng. Dabeeng kong be ba engang, ba kong e nemeha meng.

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ ثُمَّ لَا يُحْسِبُونَ مَا أَنْفَقُوا مَثَلًا وَلَا
أَذَىٰ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا
خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ○

البقرة : ٢٦٣-٢٦٢

(2: 262 – 263 — SURATU BAKARA)

Bana ne ang ihe ba naforo ka Naangmene enga maa jung, aneng ka ba sikie nyoge kpee-ngaa jung, ba yela wonee yəə ang be bugiree jung ka sa-karaa le eng o ka o booho maale song. Haali ka sa-karaang ba lere enna O, gba che sa-moohoo mang ang segeng. Naangmene nyerang, songjaa, ama ye ang tona.

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمُ ابْتِغَاءَ
مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَثْبِيثًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ
كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَآتَتْ
أُحْلَاهَا ضَحْفَيْنِ، فَإِن تَمَّ يُصِيبَهَا وَابِلٌ
فَطَلَّ، وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ○

البقرة : ٢٦٦

(2 : 266 — SURATU BAKARA)

Bana ne ang ihe ba naforo Naangmene toambo yeletarehe puong ne, yienguu bee ngmenaa, səgelebong bee gbamgbaleng, ba san-yao be la ba Daana seng; ba kong bang bong ang la dabeeng, ba kong e nemeha meng.

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمُ يَتَّبِعِ وَاللَّهُمَّ
سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ
رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
يَحْزَنُونَ ○

البقرة : ٢٧٥

(2: 275 — SURATU BAKARA)

Ye nye, yena nga la neba ba ang ihi ka ye mang ihe Naangmene səreng ne che ye puong, mine be la be a tare nimbiri, che nimbiri daana jaa mang kpeera la o menga engang. Naangmene e la Jing-Song Daana, ena la nee nu ang ba tare. Ka yenang leo puori, O na waaneng la neng-jaane ka ba wa leeche ye, ba woree kong woneng ye woree.

(47 : 39—SURATU MUHAMADU)

هَآأَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تُدْعَوْنَ لِتُؤْفِقُوا فِي سَبِيلِ
 اللّٰهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْغِي ۗ وَمَنْ يَبْغِلْ فَاِنَّمَآ
 يَبْغِلْ عَن نَّفْسِهِ ۗ وَاللّٰهُ الْعَزِيزُ الرَّحِيْمُ
 الْفُقَرَاءُ ۗ وَاِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا
 غَيْرِكُمْ ۗ اِنَّكُمْ لَا تَكُوْنُوْا اَمَّا مَشَاكِرُ ۝

محَمَّد : ٣٩

9.

HIJI GAABO (HAJJ)
ANENG KAABA (NGMENE DEU)

Koraana e la Hiji, a gaa maka kparaama yele a ku selaamahe jaa, dayeni o nyevoring, ka onang tare a bela kpeengo, aneng ka o sareng yi. A hiji ahe la Kaaba nga, Koraana yelehong puong ang la de-fara ang me Ngmen-puohi jung. Hiji nga yele-booro la ka o leohe selaamahe haakela a eng mabiilung taa engang, donee lombori jaang, aneng meng, yelemaanehe mine tuubu jung, a leohe hiji gareba haakela ka ba bang ka ba donee beebu ahe la Naangmene yong engang.

HIJI ANENG KAABA

Baana ne ang ba sage ne yeng, a laaha neba yire Naangmene tombong aneng Misi-Pegeyiruu nga Te ang ihi, ka nensaalaa jaa ba so o gaa o to ne gaabong, ba kpeera la beng bee ba yi la biihee paaloo; nee meng jaang tuling che boora ka o bale, Te na vemeng ka o leng dogee bong-kpong

Ye teehe nye meng sanga ne Te ang ku Boraheema a Deu ahebo jie a yele, 'Ta wa degera bong jaa paaha N engang; Ka e maana N Deu ne meng song jaa a kuro bana ne ang mang gine o ne, aneng bana ne ang aha dendenge, aneng bana ne

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ صَدُّوا عَنْ سَبِيلِ
اللَّهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ
لِلنَّاسِ سَوَاءً يَأْتُوا فِيهِ وَالْبَاءِ وَمَنْ
يُؤْذِ فِيهِ بِإِلْحَادٍ يَظْلِمِ نَفْسَهُ مِنْ
عَذَابِ آيَاتِهِ
وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ
أَنْ لَا تُشْرِكَ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ
لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ
السُّجُودِ

ang churo, a mara ba gberi tengeng ne.

Moøle ku neba a Hiji yela. Ba na cheng la tengeng, a jøng nyaama-køgere, a wa e seng, a yi sø-tøore la sø-tøore jaa.

Ka ba wa e sierce aneng tøna ne ong tare a ku bo, aneng meng, a boøle Naangmene yu.ori ara be-bannehe ne puong, a jøng duuhi ne ang e nii booree ne O ang tøre ku bo ne. Ka e be be a dire a kuro nembra-neba ne aneng nambaaleba ne a noøre diibu.

Ka e panaa veng ka ba tong ba pege-yi ne ang c kparaama ku bo ne toma a sage ba pøre, a gili a De- Koree-Koree.

(22: 26-30—SURATU HAJI)

O puong ka Ye-le-Seela be. 'Boraheema jie la bela; neejaa ang kpe o puo, o daana kpe la chihi puo. A e hiji gaa a Deu e la kparaama ye le nga nee nga ang na bang gaa be-ang di sane Naangmene seng. Neejaa ang jaahe, o daana ang bang ka seremmenga, Naangmene ba dele bong-chenoo jaa.

(3:98—SURATU IMIRAANA)

'Hiji eebo chiuri e la chiu-bannehe yagajaa, ajung neejaa ang c segera ka o e Hiji (o daana bang ka) ye-le-laama yelebo la

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا لَا دَرَّ عَلَى كُلِّ صَامِرٍ ثِيَابُتَيْنِ مِنْ كُلِّ قَبِيلَةٍ عَمِيْقٍ ۝

لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلَى مَا رَدَّ قَوْمٌ مِنْ بَهيمَةِ الْأَنْعَامِ فَاكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا الْبَرَائِيسَ الْفَقِيْرَ ۝

ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلِيُتَوْفَّؤْا نَدْوَاهُمْ وَلِيُطَّوُّوا بِهَا الْبَيْتَ الْعَرَبِيْقِ ۝

الحج : ٢٦ - ٣٠

فِيهِ أَيَّتُكَا بَيِّنَاتٌ مَقَامُ إِبْرَاهِيْمَةَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا، وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيْلًا، وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِيْنَ ۝

أل عمران : ٩٨

الْحَجَّ أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ، فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي

che be, bee yele-dega eebo, bee
 jao-booha, ana Hiji nga wagere.
 Yele jaa yeng era ong e yelesong,
 Naangmene bang ong. Aneng meng,
 ye gu ye meehe aneng serefanta
 (ang segeneng tarebo) Seremmenga
 serenfanta-song jaa ahe la ahe-
 toribu engang. Ka ye ja Ma (N yong),
 yena nga ang wono yela muno.
 (2: 198—SURATU BAKARA)

الْحَيِّ ۙ وَمَا تَفَعَّلُوا مِنْ خَيْرٍ يَّعْلَمُهُ
 اللَّهُ ۗ وَ تَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ
 التَّقْوَى ۚ وَ اتَّقُوا يَّأُولِيَ الْأَلْبَابِ ۝

البقرة : ١٩٨

10.

TOMBO PEGEYIRUU DE YANENG
DONEE DEME JAA

Ka Daana toimbang na de, a tarong nee, ferebo la ka ye-
la-yele jaa puong a daana ang be, de tong neng toma. Ferebo
la ka te bang ka a yele boobo jaa la kaa daana dee a boola a tong
bela. Yeletuurihi ne bang de ku Musaa aneng Haruuna, a wuno
sore ne bang na de tuohi Fere-aona a dore o ne la bang de
maahe neng yeletuuruu nga.

13. TABLI'

Nembuong bang yeleyaga a gaa
nee nga ang boona neba waana
'neng Naangmene seng, ka o
yele-erehe tori a mang yele,
'Seremmenga, mpaahé la sigihi-
m-menga deme ne puong.

Song aneng beo ba yi taa. Ye
mang daa beo bahe aneng ama
ang soma yagajaa. Aneng meng,
ona ane' e, dimlung ang da be
ye kpachagang ne, o na leo
eng awo ong e-e jo-menga.

Che bela nga ba kpeera neejaa
nu faasee neba ne ang ahe
kpeengaa; nee jaa kong nye
bela meng faasee neba ne yela
ang e song yagajaa.

(41: 34-36—SURATU HAA MIIM SAJDA)

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا تَقَمَّنَ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ
صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ○
وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ۚ لَأُدْفَعَنَّ
بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَ
بَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ ○
وَمَا يُلْقَاهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا ۚ وَمَا
يُلْقَاهَا إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ○
حُجْرَةُ السَّجْدَةِ : ٣٤-٣٦

Enna e menga Daana sɔreng aneng nimbiyuo, aneng kawane bong-song, a mang ngmera nɔ kpeene ne` ba sɔre nga ang sereneng yagajaa. Seremmenga, e Daana bang la nee nga ang bɔre O sɔreng; O (la) bang la bana ne ang be sɔbi-toruung ne. Ka enang wa nye ka a segenæng ka e dɔgehe (fegereba ne), belayeng dɔgehe (ba) a seng bela ne ba ang kpe e engang seng, che ka enang toong nye kanyiri leeng, seremmenga, yele ang seo yagajaa la bela a ku kanyiri diribe ne. Aneng meng (Yaa, Tontona) ka e mang nye kanyiri; yelemengajaa e kanyiri nyeebo ahe la Naangmene sombo yong engang Ta era nemeha ba yela bee a era enchoore aneng ba (jemba) yeleerehe ne meng. 'Yelemengajaa, Naangmene paahe la bana ne ang ahe tori ne puong aneng bana ne ang tona tong-toohe ne'.

(16: 126–129 SURATU NAHIL)

Ka bage-maaneba ne kanga-jaang bɔ deɔbo e seng, dee o ka o nye wong Naangmene yelehong; a yi be, ka e tare o ta neng jie ong na e chihi; a muni la nga, ba e la bambuguri.

(9: 6—SURATU TAUBA)

Bana ne meng ang e tɔre 'neng daamba, faasee a tombo puoring ba ang leo bɔ Naangmene sɔrebana so la duohi-nɔɔ. Ajung ku

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَ
 الْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ
 أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ صَلَّى
 عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ○
 وَإِنَّ عَاقِبَتَهُمْ فَعَادِلٌ لِمِثْلِ مَا عُوذِبْتُمْ
 بِهِ، وَلَكِنَّ صَبْرًا لَّهُمْ خَيْرٌ لِّلصَّابِرِينَ ○
 وَأَصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ وَلَا تَحْزَنْ
 عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَلٰٓئِقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ○
 إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ
 مُحْسِنُونَ ○

النحل: ١٢٦-١٢٩

وَلَا يَأْتِيهِمْ فِيهَا مَأْتَةٌ، ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَخْلُمُونَ ○
 التوبة: ٦

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَن يَدْعُوا مِن دُونِهَا
 وَإِنَّا نُبَوِّئُ اللَّهُ لَهُمُ الْبُشْرَى، فَبِمَا رُبَّ عَادٍ

N yemihi duohi-nəə.

Neba ne ang mang chelehe a yeleyaga a tu a puo bong-soohe ne, bana la neba nga Naangmene ang wuli səre ne, bana meng la neba nga ang wono yela muno.

(39: 18–19—SURATU ZUMAR)

الَّذِينَ يَشْتَرُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ ۗ وَأُولَٰئِكَ هُمْ
أُولُو الْأَلْبَابِ ۝

الزمر: ١٨-١٩

11.

NEBA PUO BANG KPEEBO, NGMENG-YELA, MENGA-BANG-TAREBO

Koraana wuno la donɛ beebu tɔna sagebo yela, o jɛ bahe, bee a lɛo puori ku o naang. Selaamaye ba sage wele-m-menga-yi-donɛ-yeletarehe engang yela. Donɛ beebu yelebɔɔroo jaa la ka nee jɔra Ngmene, a de o yeng boora a tona neng bela ang segeneng, a lang neng ama ang e Ngmene tɔrekuubu. Koraana de la a yela ama jaa lang taa a maahe yeletuurihi song jaa, ang na waaneng song eebo aneng Ngmeng-jo. Bela nga boɔbo la ka o guoli nensaalaa yeng-boora ka henehong te be, ka a ye-nyɔgerehe gbage jiyeni.

14. TONG-SOOHE

Seremmenga, sagereba jaa e la taa mabiihi. Belajung, ye maana mabiihi taang, a jɔ Naangmene, amineng O na eye la hena. Yaa, ye bana ne ang sage! ye ta veng ka booree kanga era boore jaane see, amineng ba sɛo bang: aneng meng, ta veng ka pɔgeba era pɔge-jaane see, amineng, ba sɛo bang. Aneng meng, ye ta dɛgera ye meehe neba ju, bee a boɔna taa yo-dɔgela. Yelemenga jaa, yosaanee ba soma, tuubibu puoring; bana ne ang ba de saambo ne, bana tomang ba soma ne.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ
أَخْوَانِكُمْ ذَاتُوا اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ○
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْخَرُوا قَوْمًا مِنْ قَوْمٍ
عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ
نِسَاءٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ، وَلَا
تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِاللِّقَابِ،
بِئْسَ الْأَسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ، وَمَنْ
لَمْ يَتُوبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ○

Ye bana ne ang sage! ye ta era neba sige-sige yagajaa; bojung, sige sɔɛ mineng, e la junibu Ye ta laleha neba meng, bee a juuro taa poe. Nee be la ye puong a na sage ɔɔ o mabie ang kpi nene? Seremmenga ye na nyɔha ong. Ye jɔ Naangmene, yɛlemenga jaa Naangmene ba jeera ne te, te nembɔɔ jung, a e Sanyaora.

(49: 11-13—SURATU HUJURAT)

Aneng meng, ye tona Naangmene, a ta degera bonjaa paaha O Engang, a era ye ba 'neng ye ma mine song, aneng bi-kpee-behe aneng nandaamba, aneng kparentɔ nga ang e dɔgere-jeeng, aneng kparentɔ nga ang ba e ye kanga, aneng ye jinneng-tɔ, aneng sɔ-chene, aneng neba ye ang so. Seremmenga Naangmene ba nong jegeha aneng bare-fara yɛla.

Banang era beere yagajaa a benna neba enna beere meng, a sɔgena ama Naangmene ang ku bo a yi ama O ang tɔre ku bo a yi O tɔre kuubung ne. Te maale la feen-ye jankara a bing cheleha jaaheba ne.

A la neng bana ne ang ihe libie neba nyeebo jung, a ba sage ka Daana be be, a ba sage Baahaa Beu ne ne. Nee nga ang de Seetaani leo o tu tɔ, veng ka a daana bang ka tu-tɔ beo la.

(4: 37-39—SURATU NISAA)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ
الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا
يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن
يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا
اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ

الحجرات : (۱۱ - ۱۳)

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّا وَجَدْنَا النَّفْسَ
وَالمسكين والجار ذى القربى والجار الجنب
والصاحب بالجنب وابن السبيل وما ملكت
أيمنكم إن الله لا يحب من كان مختالاً
فخوراً

يَا الَّذِينَ يَخْلَوْنَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ
وَيَكْتُمُونَ مَا أَنشَأَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
وَاعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا

وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَاءَ النَّاسِ
وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الآخِرِ
وَمَن يَكُنِ الشَّيْطٰنَ كَهٗ قَرِيْنًا فَسَاءَ قَرِيْنًا

النساء : ۳۷-۳۹

A wola bela, Naangmene e la laandiriye aneng neba song-eebo aneng dɔgere-jeeng booho kuu-bu, a e yele-dɛga eebo chihee aneng beo nga ang ba sɔgele tombo, aneng bɔrebo nga ang ba segeneng. O era yeng kawane ka ye nye chelehe song.

A paana Naangmene layiri ne ka yenang de (o): ye ta veng ka ye pɔre di ye a degebo kpeengaa puoring, sanganeng ye ang de Naangmene bing telema. Yele-mengajaa Naangmene bang la ama ye ang toma.

Ye ta veng ka ye worce woneng pɔga nga daana ang ngmi ngmiihi, sanga ne ong wa e kpeengaa ne ong nyɔge o ngmaahɛ puro puro. Ye pɔre mang e la beleng-taa ye kpachagang, ye ang mang teha ka booree kanga na toong la o tɔ jung. Seremmenga Naangmene e-nye la bela, Sembo Daare ne Ong na pɛle ku te jie ne neng-jie ne ye ang chɛ sɔɛ.

(16: 91-93—SURATUL NAHIL)

Ye bana ne ang sage! ye nyɔge laandiriye kpeengaa, a e seeda diribe 'neng Naangmene, haali ka ye meehe engang ong dɔgele, bee ka ye ba 'neng ye ma mine aneng ye dɔgere-jeeng engang. O moɔ e la bondaana bee o e la nandaana, ba jaa bayi yela ka Naangmene bang gaayɛ. Ajung ye ta dele yele-booho a nye era

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ
ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ
وَالْبَغْيِ، يَعِظُكُم لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ۝
وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا
تَنْفُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ
جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا، إِنَّ اللَّهَ
يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ۝

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَقَصَتْ غُرْلَهُمَا مِنْ بَعْدِ
قُوَّةِ أَنْكَاحَاتِهِمْ، تَتَّخِذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا
بَيْنَكُمْ أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَىٰ مِنْ أُمَّةٍ،
إِنَّمَا يَبْلُغُكُمْ اللَّهُ بِهِ، وَالَّذِينَ بَيَّعْتُمْ لَكُمْ يَوْمَ
الْقَوْمِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ۝

النحل: ٩١-٩٣

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ
بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَدِ
الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ، إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ
فَقِيرًا فَإِنَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَّتِهِ فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ

yela laan-diriyeng. Ka ye nang sɔgele yelemenga bee a leo kpaare ku o, bela yeng ye bang wo Naangmene era la ama ye ang tona korehe song.

(4: 136 SURATU NISAA)

Naangmene ba dee baatele-yele-yaga yelebo yela jɛmaa puong, a yi nee nga engang ba ang kpe puoring. Yelemenga yeng, Naangmene e la Wong-Yaga Daana, Bang-Yaga Daana.

Ka ye nang veng ka ye yelesoohe yi gbangbale bee ka ye sɔgele ang; bee ka ye mang veng la beo (ku nee), seremmenga, Naangmene la Tegera-junibupagera, Daana a e Kpeeng-Gaalii Daana.

(4: 149-150—SURATU NISAA)

Yaa, yena nga ang sage! ye nyɔge Naangmene yeletarehe kpeengaa a mang di sieree aneng laandiriye; ye ta veng ka neba ha-taa goɔ ye eng yele nga ang ba e laandiriye puong. Ye era laandiriye wagere jaa, belang peele ahe-toribu. Ye jɔ Naangmene, Yelemenga yeng, Naangmene bang la ama ye ang tona. Naangmene yeleyeng ka O na veng ku la bana ne ang e lamaanehe, a tona tong-soohe ne, a ku bo san-yao meng bong-kpɔng.

أَنْ تَعُدُّوْا، وَإِنْ تَلَّوْا أَوْ تَعْرَضُوا فَإِنَّ اللَّهَ
كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ۝

النِّسَاءُ : ١٣٦

لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوْءِ مِنَ
الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ، وَكَانَ اللَّهُ
سَمِيْعًا عَلِيْمًا ۝

إِنْ تُبْدُوا خَيْرًا أَوْ تُخْفُوْهُ أَوْ تَعْفُوا عَنْ
سُوْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيْرًا ۝

النِّسَاءُ : ١٤٩-١٥٠

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ
شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَا نُ قَوْوِمٍ
عَلَىٰ آلَا تَعْدُوا، أَلَا عَدُوُّ أَوْلِيَاءِ لِلتَّقْوَىٰ
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ۝
وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ۝

Bana ne ang jaahe, a ohi Te
YeLe Seela Duoho ne bahe ne
yeng, bana la Buung-kpeereba
ne.

(5: 9-11—SURATU MAAIDA)

Ye ta kpeleng mango jung a
koora ye bijhi. Te nang tara kuro
bo ane' ye. Seremmenga, ba
koobo e la junibu bong-kpøng.
Ye ta peena sènseng meng;
seremmenga, yeLe-dεgre la a c
sə-baløre.

Ye ta koora vørihung, Naang-
mene e la o koobo chihee, a yi
ka bela tare la muni puoring
Ka nejaang ko neε, seremmen-
ga Te ku la o waliyu fanga ka
o naa sane, che o meng ta e te
pare a koobo engang: bojung
begu ahe la o puoring bela
engang.

Ye ta peena bekpeebea meng
naforo, faasee bela ang tare
søre yagajaa, a waana sanga ne
ong wa baa a bang yeng-te
baahe; ye paale a layiri, bojung
ba na sogehe la o yela.

Ye mang paana muree, ka ye-
nang wa maaha; ye mang maahe
senε puong meng aneng bong-
maahehe nga ang segeneng; yeLe
ang tare søre yagajaa la bela, a
e Naangmene meng boobo, a
baahaa jaang.

Ye ta kpeera yeLe nga ye ang ba
bang puo; yelemenga yeng,
toorii, nimbiri aneng sikiri—

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَكْذَٰبُ بَٰرِئَتِنَا أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ الْجَحِيمِ

السَّادَةُ : ٩-١١

وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ ، نَحْنُ
نَرِزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ . إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْأً
كَبِيرًا

وَلَا تَقْرُبُوا الرِّبَا إِنَّمَا كَانَ قَابَ حَشَةٍ ، وَ سَاءَ
سَعِيرًا

وَلَا تَقْسُلُوا الرِّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ،
وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَّتِهِمْ سُلْطٰنًا فَلَا
يُشْرَفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّمَا كَانَ مَنصُورًا

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الَّتِي تَحِبُّونَ إِلَّا بِأْتِنِي هِيَ
أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُمْ ، وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ ،
إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا

وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ
الْمُسْتَقِيمِ ذٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا
وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ ، إِنَّ السَّمْعَ وَ
الْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا

ama jaa noε yela bang na soghe.
Ta mang chene tengeng a gaane,
bojung e kong bang nεo tenge
furi e kong bang baa seng taahε
meng jaa.

A yeλε-bεε nga jaa, ye Daana ba
nong a nyeebo feeng jaa.

(17 : 32-39—SURATU BANII
IZRAILA)

وَلَا تَمْشِي فِي الْأَرْضِ مَرَحًا ۚ إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ
الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ۝
كُلُّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ۝

بنی اسرائیل : ۳۲-۳۹

12.

E-BELA-DI BƏƏRE MUN-TEEHAA

E bela-di munteehaa selaamaye bambong, wuliyeng ka bong-la-bong-jaa ang be nensaalaa nung, Naangmene yong suobu la kpokpo. Neə bong suobu begu ang wuli bela bela wuliyeng ka bong ang tore segeneng ka o e neə suobu, o de maale yele aneng o leohe ku neə ka selaamaye bamaang a gu a laabora, *bonso* jaa ahe la jogo engang, wuli wo nensaaleba jiejaang, tare la səre ka ba meng nu be naforo jaa booree engang. A kparama yele nga chelee tona la toma kəəteng, che o kpəng jie leeng ahe la nensaalaa menga kookarii engang, a yi Ngmene tombo aneng song boəbo təna, neə jaa ang be a bela puong, saaju duobu məəbong.

---

10. E-BELA-DI YELE-KPAKAHE ANG SEGEHE BING BELA SILAAMAYƏNG

Sanganeng Te ang da yele ku malekahe ne, ‘Ye le Aadama gbəəng! mang kaa da de. Che Iblisa yeng da ba le. O da jaaheyeng.

Teng yele. ‘Yaa Aadama, e dime la nga, e neng e pəga; belajung ta veng ka o kare ye bayi ne yi a yəə puong, ka a naane ye na e la nemeha.

‘Te bahe ong a ku e ka e ta kong kəng o puong, bee a yaahe arebanaa.

وَأَذَقْنَا لِمَلْئِكَةِ اسْجُدْ وَإِلَادًا مَّ فَسَجَدُوا إِلَّا

إِبْلِيسَ ۖ أَبَى ۝

فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَكَ وَارْزُقْكَ

فَلَا يَخْرُجَنَّكَمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْفَى ۝

إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَى ۝

‘Aneng meng ka e ta e kən-nyuuri o puong, bee a yi ngmenaa puo’

(20:117–120—SURATU TAA HAA)

Aneng meng, ye ta vogen a ye naforo ye meehe seng sɔre nga ang ba segeneng, ye ta dera a meng a mogena neng neng-kpehe, a bang che tu be kpe nenjaane engang, a vogen a ba naforo’.

(2: 189 — SURATU BAKARA)

Yaa, ye bana ne ang sage, ye ta kaana ye bong-tarehe vɔna ye meehe seng sɔre nga ang ba segeneng, faasee bong nga ye ang nye a yi bong koəhehe puong, ka ong e daara ‘neng koəha jaa pu-pele. Ye ta koora ye meehe. Seremmenga Naang-mene e la Veng-Kuro a ku ye.

(4: 30—SURATU NISAA)

وَأَنَّكَ لَا تَظْمَرُ إِلَيْهَا وَلَا تَشْجَىٰ

طه : ١١٧-١٢٠

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَلَا تَدُلُّوا عَلَيْهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِّنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

البقرة : ١٨٩

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَن تَرَاضٍ مِّنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا

النساء : ٣٠

13.

JAHADU—KOOKARII NIMBIJEE NGMENE SƏRENG

(*Jihad*)'' muni la nee ang mœra o bambo jaa aneng yele ang ba segeneng, irii ata la; ana la (1) aneng dœma ang e bongnyeroo, (2) aneng Seetaani, (3) aneng m-menga.

Koraana yeleyeng wuli ka ka taahong ihi, ka ferebo la ka o jao ja ore nga ang kong saang nyevoe aneng bontarehe yaga; aneng meng, ka jaore veng wieng, belane ang segeneng.

15. JAHADU

Sœre be la be a ku neba nga eng ang jaore ang ihi, ka ba jao, bolung ba bœ la ba yela, nœkpeene naane, Naangmene meng tare la ba sombo fanga.

Bana ne ba ang kare a yi ba kpejiihing kperekpere, ba ang yele, 'Te Daana la Naangmene' jung—ka Naangmeneng da ba mang de neba mine a daa ba mine meng bahe, seremmenga jaa kolœsetahe (cloisters) aneng chechehe (churches) aneng senagogehe (synagogues), aneng jiihi Naangmene yuori ang mang boœna pahee ea na ngmaheng. Naangmene meng, seremmenga jaa, naang song la nee ang song O. Yelemenga jaa Naangmene e la Na-Gandao, Na-Teehoo— (22 : 40-41 SURATU HAJI)

إِنَّ لِلَّذِينَ يُعْتَلُونَ بِإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ، وَإِنَّ
 اللَّهُ عَلَىٰ تَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ
 وَالَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ
 لَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ، وَلَوْلَا دَفْعُ
 اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَهَدَمَتْ
 صَوَامِعُ دِينِهِمْ وَصَلَوَاتٌ وَمَسْجِدُ يُذْكَرُ
 فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا، وَلَئِنْ نَصَرْنَا اللَّهُ مِنْ
 بَيْنِ نَصْرِهِ، إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ۝

الحج : ٢٠ - ٢١

Naangmene ba kare ye ka ye ta era neba ne ang ba jaora ne' ye ye deena yela, song, a lang neng bana ne ang ba kare ye yining ye kpejihing ne, a tare ba 'neng laandiriye sremmenga, Naangmene nong la bane ne ang era laandiriye ne yela.

Ye le yong Naangmene ang kare la, ka ye ta nyøge, bana ne ang jaora ne' ye ye deena yela, a kare ye yining ye kpe-jihing, a song neba bang kare ye yining ne, jøre; nee-la-nee-jaa ang nyøge ba jøre-ba na la neba ang e børeba ne.

(60: 9-10—SURATU MUMTAHANAH)

Yaa, ye na nga ang sage! N wuli ye ye le ang segeneng ka o be N ne' ye kpachagang, a na dee ye a yi døgehe - baahe engang?

Ona la ka ye sage Naangmene aneng O Tontona, a mæra Naangmene yelatarehe puong kpeengaa, aneng ye naforo aneng ye engbama. Ye le ang seo a ku ye la bela, ka yenang da bang.

(61: 11-12—SURATU SAFF)

Bana ne ang mæra yagajaa Te søreng ne yeng—Te na wuli bong Te sø-tuurihi. Yelemenga meng la, Naangmene maang paahe la bana ne ang tona tong-soohe ne puong.

(29 : 70—SURATU ANKABU'UT)

لَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي
الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ
تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ
الْمُقْسِطِينَ ○

إِنَّمَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي
الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَى
إِخْرَاجِكُمْ أَنْ تَوَلَّوهُمْ ؕ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ
فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ○

المستحنة : 9 - 10

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَارَةٍ
تُنَجِّيكُمْ مِنْ عَذَابٍ آليَمٍ ○
تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ
لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ○

الصف : 11 - 12

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ
سُبُلَنَا ۗ وَإِنَّ اللَّهَ لَكَمَّ الْمُحْسِنِينَ ○

العنكبوت : 70

Bana ne ang sage a mang tu
 ba kpe-jiihing a gaa ji-jaane
 Naangmene jaore jung, a mǝra
 Naangmene yeletarehe puong
 yaga, aneng ba naforo' neng ba
 engbama ne, ba ahe-jie do ta la
 danyeng baahaa Naangre ɛ
 seng. Bana la neba nga ang na
 wong nǝ.

(9: 20 SURATU—TAUBA)

Seremmenga Naangmene de la
 Gaadi ne Ong maale bing sage-
 reba ne a yao ba (sagereba)
 engbama aneng ba naforo sane;
 ba mang jao la Naangmene
 jaore, a koora, bang koora ba
 meng-noore Ong de la bela, ang
 be Taoraata aneng Injiila aneng
 Koraana puong. Nembuong
 paana o noore a gaa Naang-
 mene? Ajung panaa ye era fori-
 foriye aneng daa ne ye ne' O
 ang di ne yela, ona la bong nga
 ang tare wong-nǝ a gaa ye-le-jaa.

(9: 111—SURATU TAUBA)

Sagereba ne puong, bana ne
 ang mang jing foale ba nuuhi,
 faasee bana ne ang ba toona
 aneng bana ne ang mang mǝra
 Naangmene tombo yeletarehe
 puong aneng ba naforo aneng
 ba engbama ne ba e yeni.
 Naangmene ven-yeng ka bana
 ne ang mang mǝra Naangmene
 tombo yeletarehe puong aneng
 ba naforo 'neng ba engbama ne
 ahejie gaa bana ne ang mang
 foale ba nuuhi jing ne ahejie.

الَّذِينَ آمَنُوا وَهَلَّلُوا وَجْهًا وَدَاوَابًا
 سَابِغَةً بِالْمَوَالِئِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَعْظَمُ
 دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ
 التوبة : ٢٠

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ
 وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةُ يُقَاتِلُونَ فِي
 سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلُونَ وَ أَوْ يَمُوتُونَ وَعَدًّا
 عَلَيْهِمْ حَقًّا فِي التَّوَارِيثِ وَاللَّيْلِ وَالنَّجِيلِ
 الْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ
 فَاسْتَبْشِرُوا بَبَيْعِكُمْ الَّتِي بَايَعْتُمْ بِهِ
 وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

التوبة : ١١١

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ
 أُولِي الضَّرَرِ وَالْمَجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
 بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ قُتِلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ
 بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَوْمِ دَرَجَةً

Aneng meng, Naangmene daala
bana ne ang mæra ne bang de
gaa bana ne ang jing foəle
nuuhi ne, aneng san-yao bong-
kpong.

(4: 96—SURATU NISAA)

كُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسَيْنَ، وَفَضَّلَ اللَّهُ
الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَادِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ۝

النِّسَاء: ٩٦

14.

SAGEREBA WOREE ANENG BA JCGO

Koraana yele la bonnejung Ngmene sagebo ang segeneng, a laehe te haakla a eng yele ang wuli ka Naangmene be la be engang. O kpaahē yang ka wagere jaa, ka Naangmene mang sigihi la o toambo, aneng seere. Ka Naangmeneng da veng o kpeengo ihi wulibu, a yi tontoneba aneng ba puorideme engang. Ngmene sagebo kpeengaa da na boreng. Ang panaa e ferebo, ka ang gara nensaalaa donæ beebu bæogo, ka Ngmene toambo naang sigire waana la ba mine seng.

SAGEREBA WOREE TØRE-KURO NAANGMENI
YEMIHI WOREE

Daana yuoring, Tøre-Kuro, Sanyaora.

Seremmenga, lamaanehe mang nyē la junoo.

Bama nga ang mang sigihi ba meehe ba Ngmene puohibu engang.

Aneng bama nga ang mang era ba meehe tøre 'neng yelekpala Aneng bama nga ang mæra Jaka ihibu engang.

Aneng bama nga ang gu ba meehe a yi pæge-bæ engang,

Faasee a yi ba pæge-taarehe bee bama ba ang so a kaara. Anang yeng ba ba tare jerego.

Che bana ne ang bæ yelejaa te pare ngaang, a deme la bæreba ne.

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ۝

الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ۝

وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ۝

وَالَّذِينَ هُمْ لِلرَّحْوَةِ قَائِلُونَ ۝

وَالَّذِينَ هُمْ لِأُذُنِهِمْ فَاطِقُونَ ۝

إِلَّا عَلَىٰ أَرْوَاحِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ

فَأَتَتْهُمْ حَذِيرَاتِهِمْ ۝

فَمَنْ ابْتَدَعَ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ۝

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ۝

Aneng bama nga ang cheleha
 ba lamaneye aneng ba layie jieng
 Aneng bama nga ang nyøge ba
 Ngmeng-puohi yela kpeengaa.
 Chendiribe ne la bela.
 Banang na di Arejena cheng.
 Be bang na kpeera.

(23: 2-12 — SURATU MUUMINUUN)

Hena Daana Naangmene yemihi
 la bana ne ang mang chene
 tengeng a dire pølebo, ka bam-
 buguri neng wa boøle ba, ba
 mang yeleng 'laanfæ'.
 Aneng bama ang mang ihi
 yienguu a lere, a aha, ba Daana
 nimbitøøreng
 Aneng bama nga ang mang
 yele, 'Ta Daana, deø te a yi
 Jehenama jankara engang;
 bo-
 jung o jankara, bon-kaohoo la.
 Yelemenga yøng, pøehe-ji-beo
 la (be).
 Aneng bama nga, ang ba e
 saaneba ba libi-di engang ba ba
 nyøra a binne meng; ba mang be
 la a yela ayi nga kpachagang,
 a era segeha.
 Aneng bana ne ang ba kongo
 kuro Ngmen-jaala jaa, Naang-
 mene (menya) puoring, bee a ko
 neø sangnaneng Naangmene ang
 kare bela, faasee bela ang tare
 ananso yelemenga, bee a seng;
 neø ang e bela, o daana na
 tuohi la døgehebo bong-beo.
 Faasee bana ne ang tuubi, a

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ۝
 أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ۝
 الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفَيْدُوسَ هُمْ فِيهَا
 خَالِدُونَ ۝

المؤمنون: ۲-۱۲

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى
 الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ
 قَالُوا سَلَامًا ۝
 وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ۝
 وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ
 جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ۝
 إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ۝
 وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ
 يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ۝

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا
 يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا
 يَزْنُونَ ، وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ۝
 يُضْعَفُ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدُ
 فِيهِ مَهْمًا ۝
 إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا

a sage, a tona tong-soohe ne, bojung, bama yeng, Naangmene na de la ba tong-bæe ne a tæge ineng tongsoohe; Naangmene meng la Veng-Kuro, Hena-Daana.

Bana ne meng ang tuubi a tona tong-soohe ne, ba mang ja la saandaane ba Daana seng, ba puo jaa.

Aneng bana ne ang ba dire girii dansee; ka ba nang ya te tuohi yele-laanee jaa meng, bang pare o bahe 'neng teehoo.

Aneng bana ne ka ba nang wa teehe ba Naangmene Yele seela yela bang ba mang gbere ba tobo a ang ba nimbie a ku a ne.

Aneng bana ne ang mang y le, 'Te Daana, nang ku te, te pægeba aneng te biihi ama ang pena te nimbiri, a veng ka te woree woning nyaahaa a ku bana ne ang ahe tori ne.

Bana taa la bang na ku ahe-ji-kræng Arejenang ba ang daang ahe kpeengaa jung; ba na tuohi bong be aneng puoho aneng chihi.

Be bang na kpeera. Pæhebo aneng kpeebo jie bong song ang ba tare to la bela.

Yele ku jaaheba ne: Ka ye ang mang soha O yela da naane Naangmene бага da kong be ye jieng. Ye sereng jaahe la yele-menga, ka ye jaahebo dægehebo naang mare ye engang pampana'. (25: 64-78—SURATU FURKAAN)

فَاذْلِكْ يَسْئَلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ ۗ وَ
كَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ
مَتَابًا

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ، وَلَا ذَا مِرْوَأٍ بِاللُّغُوبِ
مِرْوَأٍ عَرَا مًا

وَالَّذِينَ لَدَاذُكُرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخْرُجُوا
عَلَيْهَا صُمًّا وَ عُمِيَانًا

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَدْوَانِنَا
ذُرِّيَّتَنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَ اجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ
إِمَامًا

أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ الْعُرْقَةَ يَمَّا صَبَرُوا وَ يُلْقَوْنَ
فِيهَا حَبِيبَةً وَسَلَامًا

خَالِدِينَ فِيهَا ۗ حَسَنَتْ مُسْتَقَرًّا وَ مُقَامًا

قُلْ مَا يَعْجَبُوكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ فَقَدْ
كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا

الفردق : ٦٩ - ٧٨

Bana ne ang mang yele, Te Daana la Naangmene ne leeng, ang nyøge bela kpeengaa ne yeng, malekahe mang sigi la ba engang a yele: 'Ye ta jøra debeeng, bee a era nemeha; ye era foriforiye, Gaadi ne ang maale ye yela ne puong'.

Ye jø-mine la te donεε-yiring che aneng Cheemang; beng yeng na nye bon-la-bong jaa je suhu 'ang na boøra, beng meng la yeng na nye bong la-bong jaa ye ang søhe—

'Nimbi-pele la a yi Veng-Kuro, Hen-Daana, seng'.

(41: 31–33—SURATU HAA MIIM SAJDA)

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا اللَّهُ ثُمَّ
اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا
تَخَافُوا وَ لَا تَحْزَنُوا وَ أَتَشْرُدُوا بِالْجَنَّةِ
الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ۝ نَحْنُ أَوْلِيُّكُمْ فِي
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ فِي الْآخِرَةِ ۝ وَلَكُمْ فِيهَا مَا
تَشْتَهُي أَنفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ ۝
نُزُلًا مِّنْ غَفُورٍ رَّحِيمٍ ۝

15.

PƏGEBA ANENG TARETAA SENG-TAA

Neba ang da nang ba bang selaamaye sanga pəgeba baloo da ba tare voəre begu-seo-binnihi puong Selaamaye yong la deena ang maale begu-seo binnihi ang tori song jaa—a ku pəgeba ba voəre, ka ba neng daba seng taa, Ngmene tombo aneng deena yeletarehe puong, a ku bo ba meng yong ahejie a ku bo ba meehe voəre, a veng ka ba neng daba tare-taa kpe Ngmene begiri puo, a seo bing.

DABA PƏGEBA TAREBO ANENG PƏGEBA
DABA TAREBO ANG SENG TAA BELA

Waajibu la, Te na ku la neba ne ang nyəge kpeengaa ne sanyao ka o kpəng 'neng ba tong-veene puo tong-veelaa seng taa. Lamaanehe ne puong, nee nga yele-erehe ang tori, dao la bee pəga la, Te naang ku la o daana nyevo-pəge-yiruu; Te naang ku bong sanyao ka o kpəng aneng ba tong-soohe puo tong-song kpəng seng taa.

(16: 98—SURATU NAHIL)

Neejaa ang tona tong-soohe, dao la bee pəga la, a e lamaana, ba deme na kpe la Arejenang, neejaa kong kpe ba engang fela.

(4: 125—SURATU NISAA)

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْشَىٰ وَهُوَ
مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوَةً طَيِّبَةً، وَ
لَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ۝

النحل: ٩٨

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْشَىٰ
وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ
وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ۝

النساء: ١٢٥

Daba ang de ba meehe a ku Naangmene ba puo jaa aneng pəgeba ang de ba meehe ku O ba puo jaa: aneng daba ang e lamaanehe aneng pəgeba ang e lamaaneha; aneng daba ang sage wulibu aneng pəgeba ang sage wulibu aneng daba ang tuuro yelemenga aneng pəgeba ang tuuro yelemenga; aneng daba ang nyəge kpeengaa aneng pəgeba ang nyəge kpeengaa; aneng daba ang sigihi ba meehe aneng pəgeba ang sigihi ba meehe aneng daba ang ihe sareka aneng pəgeba ang ihe sareka; aneng daba ang lere nəe aneng pəgeba ang lere nəe; anerg daba ang gu ba loohe aneng pəgeba ang gu ba loohe; aneng daba ang bəna Ngmene aneng pəgeba ang boəna O; Naangmene e la venkuubu aneng sanyao bongkpəng siri a chelehe ba.

(33: 36—SURATU AHAZAAB)

Nee nga ang da e lamaana yeyeyeng: Yaa n yideme, ye tu m puoring, N na tu 'ne yeng səbi-toruu ne. Donəe nga beebu e la serefanta ba ang de ku te sere; che ka Cheema e yiri ang gara. Neejaa ang tona tong-bəe, beo neng o ju bang na de yao o sane, che neejaa ang tona tongsoohe, dao la bee pəga la, a e lamaana, banang na kpe a Gaa-di; ba na ku bong kuubu nga ang ba tare maahebo.

(40: -41—SURATU MUUMIN)

لَاَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا

الاحزاب : ٣٦

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَىٰ رِالًا مِّثْلَهَا، وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِخَيْرٍ حَسَابٍ

المؤمن : ٤١

Pəge-bahehe na mang chelehe la ba meehe a waana ba pəgebo bota puong; sərə che be a ku bo ka ba səgele bong ne Naangmene ang naang eng ba vereng ne ka bang sage Naangmene aneng Baahaa Beu ne; ba serebang ang tare a kpeengo a gaa bela ka ba ləo te tare ba waaneng ana wagere, ka ba nang boəra taa maalebo. Ba meng (pəgeba ne) tare la (daba) kpeengo ne tə, laandiriye engang, ba jung; che daba ahe-jie do gaa la pəgeba ahejie aneng danyenee bonyeni. Naangmene e la Natehoo, Na-Yeng-Gaalii Daana.

A jaahe-taa nga tə, na bang e la boyi; bela puoring, ye na bang bing beng song bee a bahe ba aneng henehong. Sərə che be a ku ye ka ye deə bong-jaa a yi ama ye ang ku bo (ye pəgeba) puong, faase ye ang sage ka yele ne Naangmene ang bing a ku ye bayi ne gaa yeng, puoring. Che ka enang ang wa nyə ka ba kong bang tu ama Naangmene ang bing ku bo ne; bela yeng ba ba tare beo, ba bayi ne kanga jaa engang, ka a pəgang leohe bonjaa, ka o e bela deə o menga jung. Naangmene yele-binnihi ta-jie la bela, belajung ye ta wa bəre a engang. Neba ne ang bəre a yele nga Naangmene ang bing nga puong, bana la tong-be-toneba ne.

(2 : 229-230—SURATU BAKARA)

وَالْمُطَلَّفَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ بِالْآخِرِ وَبِعَوْلَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِضْلَاحًا، وَكُنَّ مِثْلَ النِّسَاءِ عَلَيْهِنَّ يُكْفَرُ فَرَأَى جَالٍ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةً، وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ۝

الطَّلَاؤُ مَرَّتَيْنِ، فَمَا سَاكَبَ مَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٍ بِإِحْسَانٍ، وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا بِمَا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخْتَفِيَ بَيْنَهُمَا فَاتَّخِذُوا اللَّهُ عِدَّةً لَكُمْ فِي مَا لَمْ يَخْفَى، فَإِنْ خَفْتُمْ فَأَلْفَيْتُمَا حُدُودَ اللَّهِ، فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ، تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا، وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ۝

16.

LIBI-DƏGELA IHIBU KAREBO

Yelbiri ang mare libibi-dəgela (təna) ihibu engang Koraana puong la “riba”, che o vəkpeeroo neng libidəgela ihibu “interest” vəkpeeroo ba ang e yeni neba bambong. Ba kare la “Riba” bojung o mang vəmeng ka libie kpeera neng-beelaang yong nu, a pagera neba eebo hena eebo taa engang, sɔre. Libi-pennehe ang yire təna engang, a libipenna mang filiming, a nye tona a yi o tə ne nang aneng o toorang.

TƏNA IHIBU KAREBO

Bana ne ang dire libi-dəgela ne ba duoro saaju ka duobu ne tə nee Seetaani ang dong jan-jaahoo eng ang mang do naane. Bojung, ba mang yeleng ‘Kəə-hebo’ neng daabo meng yinee libi-dəgela ihibu, sanga neng ka Naangmene e la kaəhebo ‘neng daabo halale, a che e təna ihibu chihee. Bela jung nee nga seng dəraa ang wa a yi O Daana seng ka a daana jaahe, bela yeng ana sanga ka ona ne o ang dang dee sangajaa ne na e o suobo; o be la Naangmene nuhing meng. Bana ne meng ang leo gaa o engang, bana la Buung kpeereba ne; ba kpeleng-jie na la be.

أَكْزَيْنَ يَا كَلُونَ الرِّبَا لَا يَتَّقُونَ إِلَّا
 كَمَا يَتَّقُونَ الذِّي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ
 الْمَيْمَنِ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ
 مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ
 الرِّبَا فَمَنْ جَاءَكَ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ
 فَانْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرٌ إِلَى اللَّهِ
 مَنْ عَادَ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا
 خَالِدُونَ
 يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُزِيلُ الصَّدَقَاتِ ۗ وَاللَّهُ
 لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ

Naangmene na kare la tona uhibu bahe a che veng ka tərebo do saaju. Naangmene ba nong nee nga daana o yelejaa ang wuli ka jaaha aneng tong-bə-gaalii daana la.

Yaa, ye na rga ang sage! Ye jə Jaangmene che leohe bong ang kpeleng a e libi-dəgela ka yenang e sagereba.

Che ka yenang ba e bela, bela yeng ye bang 'neng taahoo a yi ye Daana aneng O Tontona seng yela; ka yenang dee saambo meng, bela yeng ye na nye la ye libi-ju; bela nga puong ye kong kpe nee engang, nee meng kong kpe ye engang.

Ka sandire sane yaobong na dəgebo c, ku o vuo beelaang, a waana sarga ne seo ang na ngme kpe o beela; ka enang na veng ku o meng belang na seo a ku e, ka enang da bang.

Aneng meng jəre beu nga daare e ang na leo gaa e Daana seng; Ana sanga bang na yao kpeche jaa ka a paale, ba toma ang yi bong ne, ba kong kpe ba engang.

(2 : 276–282—SURATU BAKARA)

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا
الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ
رَبِّهِمْ، وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ○
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا
بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ○
فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ
وَدَسُولِهِ، وَإِن تُبْتِغُوا فَلَكُمْ دُونُ
أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ○
وَإِن كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ ○
أَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ○
وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ
تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ○

البقرة: ٢٧٦-٢٨٢

17.

YELEWAANEHE YELA DANG-YELEBO

Koraana dandeeɣie suurihi ne ang sigi ne, a yaga-jie de la yele boora a tæhe yeletuurihi aneng wulibu ang be Koraana puong yela. A suurihi nga mine e la yelewaanehe yela ang dang yele bing, ang sereng wa nimbiri nyeebong, yuong—kæhe ang pare. A kpøng-jie mang wang belane menga a waa ang wuli ne, sanga-kangang meng a waa ba mang yi gbangbale, bee ang e a yela ayi nga jaa. Awo teng dang yele ne, a Kitaabu yuori menga ne e la yela ang nang na wa dang yelebo, ka a waa wa, yuomo ang pare engang nimbiri nyeebong. Aaye ne ang sigi færa ne menga moole la daahebo waa wagere yela kelembi toma kpøng yagajaa sabagung (96 : 4-6)

NGMENE TOMBO

O venyeng ka a kømmuno ayi puoro. Daare kanga, a daang na tuoching Pampana, gøgeraa be la a kpa-chagang; a ba waana taa engang.

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ۝
بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ ۝

التحفين : ٢٠-٢١

(55:20-21—SURATU RAHAMANI)

Yaa, Jenehe ‘neng nensaaleba booree! Ka yenang na bang kpe sagbama aneng tengbane puo a te luohi, bela yeng ye gara. Ye leeng kong bang gaa ka søreng ba tehe. A kuubu nga buo panaa.

يَمَعَشَرَ الْجَنِّ وَالْإِنسِ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ
تَنْفُذُوا مِنْ أَنْفُكَ السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ فَأَنْفُذُوا
لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطِينِ ۝

Ye Daana kuubu nga buo panaa
ka ye bayi nga na ku girii?
Buung-jente na wa la ye engang
a lang 'neng nyoohe; ka ye
kong bang dee ye meehe.
(55:34-36—SURATU RAHAMANI)

فَيَا بَيِّ الْأَرْضِ بَلِّغْهُمْ نَبَأَهُ
يُرْسَلُ عَلَيْكُمْ مَا شِئْتُمْ مِنْ نَارِهِ وَنَحَاسٍ
فَلَا تَتَصَدَّرُونَ
الرحمن: ٣٤-٣٦

Ka sagbamang wa chee.
A de o toorii tōgele o Daana—
bela nga e la kparaama o en-
gang—
Ka tengbaneng meng wa yare
gaa.
A ogi o puo yela jaa che jeng
kpale.
A de o toorii tōgele o Daana—
bela nga e la kparaama o en-
gang—

إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ ۝
وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ۝
وَلَاذِ الْأَرْضِ مَدَّتْ ۝
وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ۝
وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ۝

الانشقاق: ٣-٦

(84: 2-6—SURATU INSHIKAAK)

Ka nyaama-nyaaha ang tare
puuhi chiuri pie pie yelang wa
yihhi.

وَلَاذِ الْعَشَا رُعِطْتَ ۝

التكوير: ٥

(81 : 5—SURATU TAKWIIR)

Ka neng-jerang wa laahe lang
taa.
Ka bukuingwa yaare long paa-
lehe.

وَلَاذِ النَّفُوسِ رُجِعْتَ ۝

التكوير: ٨

Ka sagbaneng wa jeng kpale.

وَلَاذِ الصُّحُفِ نُشِرَتْ ۝

وَلَاذِ السَّمَاءِ كُشِطَتْ ۝

(81:8,11-12—SURATU TAKWIIR) التكوير: (١٢-١١)

Ka tengbaneng wa dang dang
kpōng.
Ka tengbane yi 'neng o puo yela.
Ka nensaalaa yele, 'Bong tare
O?
Ana daare ong na ihi o duoho.
Bojung ana sanga ka e Daana
dang yele o yela.

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ۝

وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ۝

وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا ۝

Ana daare ka nensaaleba na wa sugiri suguri ka ba wa wuli bo ba toma ang yi bong ne.

Beng la ka neejaa ang tong tong-song, haali ka bong-puunii la, a na nye o'neng nimbiri.

Ka nee meng ang tong tong-beo, haali ka bong-puunii la, a na nye o 'neng nimbiri.

(99 : 2-9—SURATU ZILZAAL)

Ka ba sogehe a taahe yela, Yele, 'N Daana na ngmahe ang ka a leo tang-buguhee, a yeele a wo uuhung.

A bahe a ka jeng a e ji-kpele a seng taa te gaa.

E kong nye ji-bago bee ji-kunkuni be.

(20: 106-108—SURATU TAA HAA)

Ka kiding panaa wa ngmaa a dagele ba engang, Te na vemeng ka degehoo yi kpe ba, a yi tengbangong, a eng ba baalong, bojung neba da ba ku Te yela ne yelemenga.

(27 : 83 — SURATU NAMIL)

Ka nimbieng wa chare.

Ka ngmenaa veng ka chiu,, chaanee baahe.

Ka ngmenaa 'neng chiu wa lang taa.

(75: 8-10 — SURATU KIYAAMA)

يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ۝

يَا أَيُّهَا رَبُّكَ أَخْبِرْ لَهَا ۝

يَوْمَئِذٍ يَصُدُّ النَّاسُ أَسْتَأْتَاهُ رَبِّكَ ۝

أَعْمَاءَهُمْ ۝

فَمَنْ يَحْمِلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ۝

وَمَنْ يَحْمِلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ۝

الزلزال: ۳-۹

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي

نَسْفًا ۝

فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ۝

لَا تَرَى فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا ۝

طه: ۱۰۶-۱۰۸

وَلَا ذَا أَوْقَعِ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ

دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُعَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ

كَمَا نُوَإِيَّا بَيْتَنَا لَا يُوقِنُونَ ۝

الثل: ۸۳

فَلَا ذَا بَرَقِ الْبَصَرُ ۝

وَحَسَفَ الْقَمَرُ ۝

وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ۝

القيامة: ۱۰-۱۰

18.

NGMENE BONG-BAHEHE YELA PEEHE-BAMBO

Koraana yele kanga ang yi o yong la nga: anaajaa ka o yuongtuhi neng kəəhaanaahe (1400) la nga; o ba yele yele-jaa peehebo ang ku girii jine Ngmene bong-naanehe yela. Suurihi yaga yele la jine sains yele-peehe bannehe yela, ka mine meng yele donəe yele-seela yela, ang nang cheleha peehebo. Suurihi beela bela yong la a lugihi ihi, a wuno Ngmene bong-naanche ne mine ang tare yele-jemaa ne, ang be Koraana puong ne yela.

NAANGMENE BONG-BAHEHE ANG KPƏ BELAYI NIMBIRI NYEEBONG

Booho ang paahe O Yela ne mine puong la sagbama aneng tengbane naambo a lang 'neng bon-chenuu-la-bong chenuu jaa O ang yaare bahe a bayi nga jung. O tare la a fanga meng a na laahe a lang taa wagere jaa O ang nong.

(42 : 30 — SURATU SHUURAA)

Onang meng me ye a yi nensaalaa bonyeni engang, ka yiri aneng peehejie be be a ku ye. Te welehe la a Yela nimbiri a ku neba ang wono yela muno.

(6 : 99 — SURATU ANAAM)

Yaa, yena nga! ye jə ye Daana nga ang me ye a yi vorihung bonyeni engang, a la me o

وَمِن آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُنَّ فِيهِمَا مِنَ دَابَّةٍ، وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ ۝

الشّورى : ٣٠

وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرًّا وَمُسْتَوْدَعًا، قَدْ فَضَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَقَّهُونَ ۝

الأنعام : ٩٩

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ

kparaa a yi o engang; a yi a bayi ne engang, ka daba aneng pøgeba yi a yaare; ye jø Naangmene, Naa nga yuori ye ang mang de a boøra yele-maale taa seng. Yø jøra O yong dabeeng taa tarebo engang. Bela la, Naangmene cheena yeng.

(4: 2 — SURATU NISAA)

Ona la Naa nga ang boøhe ye vereng, bela ne jaa O ang boøra; Daana jaa che be ka O naane, Na-Teehoo, Na-Yeng Gaalii, Daana.

(3 : 7—SURATU IMIRAAN).

Ye ba nyø ka Naangmene,, naang la sagbama aneng tengbane a tuohi neng bambo ang boøra bela ne. Ka Onang nong ye ko' la be be, che ka O wa aneng bong-naang-paane.

(14:20—SURATU IBRAHEEMA)

Yaa, yena nga, ka yenang era Sembo-Daare ne yela sige, che ye leeng bang ka Naangmeneng naang ye a yi tane engang, a la 'neng manii engang, a la neng jeng-børe engang, a la neng neng-børe engang, ka chelee leo baahe ka chelee meng ba leo; ka Te e bela ka ye bang Te kpeengo ang ta be. Bong ne meng Te ang nong ona Teng mang veng ong kpe-leng yere puong a waana wagere

مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ
الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ۝

النساء : ۲

هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ ۚ
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝

آل عمران : ۷

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
بِالْحَقِّ ۚ إِنَّ يَشَاءُ هُبُكُمُ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ
جَدِيدٍ ۝

ابراهيم : ۲۰

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ
فَمَا تَآخَلَفْنَاكُمْ مِّن نُّرَابٍ ثُمَّ مِّنْ تُطْفِئَةٍ
ثُمَّ مِّنْ عَاقِبَةٍ ثُمَّ مِّنْ مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَ
غَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنُبَيِّنَ لَكُمْ ۚ وَنُقِرُّ فِي
الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ آجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ
نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِيَبْلُغُوا أَشَدَّ كُفْرًا

kanga; a puoring, Teng veng yeng leo bihi a yi puuling; a puoring Teng guoli ye ka ye baa a leo neba bela ne ang segeneng. Ka ye mine be be Teng mang veng bang kpi ka ba nang ba baa baahe; ka mine meng be be Teng mang veng ka kpeengaa ba-tare-tə kpe ba, haali ka ba bambo jaa te baahe, sanganeng ka ba da dang bang bambo. Yeng mang la nye tengbane ong e awo o ang kpi, che ka Te nang wa sigihi koong o engang, o mang dameng a chomehe, ka bong-bunihi jaa irii veene a buli o jung.

(22: 6 — SURATU HAJI)

Eng mang nye taahe meng ang yineng ang ahe tengeng kpeengaa, che a meng daang na wa boreng awo savaala ang mang bore bela ne—Naangmene toma la bela, Naa nga ang me bonjaa ong ahe o bogong. Bela la, O banyeng te baah ama nga ye ang tona.

(27 : 89—SURATU NAMIL)

Ong la bahe wie aneng bon-taahe aneng boohe, ka ye mang jonna, a dire neng nacheelong meng. Ong nang na naang ama ye ang nang ba bang.

(16 : 9 — SURATU NAHAL)

وَمِنْكُمْ مَّنْ يُتَوَقَّىٰ وَمِنْكُمْ مَّنْ يُرَدِّدُ إِلَىٰ
 أَرْدَالِ الْعُمْرِ لِكَيْلَا يَغْلِبَهُ مِنْ بَعْدِ عَلَيْهِ
 شَيْئًا، وَتَرَى الْكَأْرُضَ هَامِدَةً قِيَادًا
 أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَّتْ
 وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ ذَوْبٍ بِوَيْحٍ ۝

الحج : ٦٠

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ
 تَمُرٌّ مَرًّا السَّحَابِ، صُفِعَ اللَّهُ الَّذِي أَنْتَقَنَ
 كُلَّ شَيْءٍ مِنْ رَأْيِهِ خَيْرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ ۝

النمل : ٨٩

وَالْحَيْلَ وَالْبِخَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً
 وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝

التحل : ٩٠

O tare la bareka, Neenga Daana nuuhing Naang ang be. Onang la so booho jaa kpeengo meng.

Neenga ang naangkuung aneng nyivori, ka O e ye nyε—ye kanga ne ang deε yi aneng aheteribu. Ona la Na-teehoo, Venkuribo jaa Yidaandao.

Neenga ang mε sagbama ayɔ-poi, ang sage taa. `E kong nyε chencheɔ Tɔrekuro Naang-mene naambo nga engang. La maaleng kaa nyε, e nyε la leembo?

(67 : 2-4—SUURATU MULK)

تَبَارَكَ الَّذِي يَبْدِئُ الْمَلِكُ، وَهُوَ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ كَمَا يُكْمَلُ
أَحْسَنُ عَمَلًا، وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ
الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا، مَا تَرَى
فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَوتٍ، فَإِنَّهُمْ الْبَصِيرُ
هَلْ تَرَى مِنْ فُتُورٍ

المالك : ۲-۴

19.

NGMEN-SOHE MINE KORAANA PEGEYIR UU ANG WULI BELA

Ngmen-søhe e la Naangmene aneng nguenjõra kpachega yeletarehe yela ang e yele-kpengaa. A daana mang sageng aneng Ngmene pegere, aneng o puo jaa, ka Naangmene tage peele o. Ngmen-sohe nga mang ku la Naangmene aneng Ngmen-soha kpachaga yeletarehe yela nga o yong woree, a waana neng o yong yele-boørehe. Bana ne ang bang yele ne Ngmen-yela ang mang waaneng ne, bang-yeng — a bang a yi ba yele-pagerehe ang mang waana pahee ne engang-ka sagera menga menga ne haakela mang wa yuong yele-erehe engang, Ngmeng-sohe sabagung.

21. NGMEN-SOHE

Ka N yemihing sogehe e N yela, yele, “M peleyeng. M mang deε la Ngmensøha jaa sohebo ka onang sohe ma. Belajung, ba wong moøla, a sage Ma, a nye tu kanda søre.

(2 : 187—SURATU BAKARA)

Ba puong, ka mine be be a mang yele: ‘Te Daana, ku te song donεε nga puong, a la ku te song cheεmang meng, a deε te a yi buung jankara engang.

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ
أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ
فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ
يَرْشُدُونَ

البقرة : ١٨٧

وَمِنْهُمْ مَن يَقُولُ رَبَّنَا إِنَّا فِي الدُّنْيَا
حَسَنَةٌ وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةٌ وَقِنَا عَذَابَ
النَّارِ

Ana neng-bane nga tare la ba poru toəre a yi ama ba ang tong puong. Naangmene e la peehe-wiang Daana.

أُولَئِكَ لَهُمْ نُصِيبُ مِمَّا كَسَبُوا ۗ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ۝

البقرة: ٢٠٢-٢٠٣

(2 : 202–203—SURATU BAKARA)

Naangmene ba tuoro neə tuobu nga ang gaa o. O nu na kpe la sanyao nga o toma ang yi; o nu na kpe la dəgehebo nga meng o toma ang yi. Te Daana, təə wa dəgehe te ka te nang mang wa yihi bee a e nyehe; Te Daana, təə wa tuoro te tuobu ne tə E ang daang tuo te nimbitəəre deme ne. Te Daana, Təə wa tuoro te tuobu nga te kpeəng ang ba ta ka te tuo. Ihi te a yi beo tombong; veng te beo ku te, a e te hena; Ena la te Daana; belajung dee te a yi jaaheba nuuhing.

لَا يَكْفُرُ اللَّهُ تَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۗ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا أُكْتَسِبَتْ ۗ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا ۗ رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا أَوْرَاقَ مَا كَفَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا ۗ رَبَّنَا وَلَا تُحْمِلْنَا مَا حَمَلْنَاكَ مِنْ قَبْلِنَا ۗ وَأَعْفُ عَنَّا ۗ وَاعْفُ لَنَا ۗ أَنْتَ مَوْلَانَا ۗ فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ۝

البقرة: ٢١٧

(2 : 287—SURATU BAKARA)

Sagbane aneng tenghane naambo engang, aneng yienguu ‘neng ngmenaa leehe-taa engang, yela sereng be la be a ku neba ang tare teehee.

Bana ne ang mang boəna Ngmene ahebong, jimbung, aneng lomboc jembong, a ngmera sagbama aneng tengbane naambo jeng: “Te Daana E ba naang a kpale; serem-menga, E Pege-Yi gaaliye; belajung dee te a yi Buung jankara engang.

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ۝ الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا ۗ سُبْحَانَكَ قِيَامًا عَذَابَ النَّارِ ۝

“Te Daana, nee-la-nee-jaa E ang veng ong kpe Buung, E sereng eng la o daana nyaaba. Teng-be-toneba ne kong nye deereba.

“Te Daana, te wong la Moona ang boona te waana neng lamane-neye engang. ‘Ye sage ye Daana’ teng sage. Te Daana, belajung veng ama te ang tong nyehe ku te a dee te a yi te tongbæ engang; ka te nang wa kpi, ka E søre te paahe bana ne ang ahe tori ne puong.

“Te Daana, nang ku te bong ne eng yele ka E na de ku la E Tontona ka o ku te ne; ta nyaabe te Cheema Daare ne. Seremmenga E ba leoha E nøde-gere.

Belajung ba Daana da wong la ba søhebo a yele, ‘N kong ku søre ka tontona jaa toma, a yi ye puong, dao la bee, pøga la, a e kpale. Ye yi la taa eeheng. Ajung panaa, bana ne ang jø ba kpejiiling, bang kare ba a yi ba kpe-jiiling a veng ka toora kpe ba N yela, a jao, bang ko ba ne, seremmenga N na wøle la ba beo, a veng ka ba kpe Gaadihi, koøng ang puoro a puong—sanyao (la) a yi Daana seng; Naangmene meng seng la ka sanyao bong-song ang ba tare tø be.

(3 : 191–196—SURATU IMIRAANA)

رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تُدْخِلُ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُ،
وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ۝

رَبَّنَا إِنَّا أَمَّاؤُنَا مِنَّا وَإِيَّا نُنَادِي لِأَلَدِي مَنَّا

أَنْ أَمْنُوا بِرَبِّكُمْ فَا مَتَّاعِي رَبَّنَا فَاقْفِرْنَا
دُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ

الْآبِرَارِ ۝

رَبَّنَا وَارْتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا
تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْفِي

الْمُبْعَادَ ۝

فَأَسْجَلِبْ لَهُمْ رَبُّهُمْ إِيَّيْ لَا أُضِيعُ عَمَلَ
عَامِلٍ مِّنْكُمْ مِّمَّنْ دَكَرُوا أَن نَّيْبُغْضُكُمْ مِّنْ

بَعْضِ، فَالَّذِينَ هَا جَرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ
دِيَارِهِمْ وَأُودُوا فِي سَبِيلِي وَقَتَلُوا أَوْ قُتِلُوا

لَا كُفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَا دُخِلَتْهُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ، ثَوَابًا

مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَكُمْ حَسْبُ
الْثَوَابِ ۝

أل عمران : ١٩١-١٩٦

20.

22. Koraana suuri-biliu tanga eebo ang be laanfɛɛ.

(M piineneng) aneng Daana
yuori, Tɔre-Kuro, Sanyaora.
Yeɛ, Yaa, yɛna jaaheba!
'N ba tona bong ne ye ang
tona ne
“Ye meng ba tona bong ne n
ang tona ne.
“N kong tong bong ne ye
ang tona ne meng;
‘Ye meng kong tong bong n
ang tona
“Ye tare ye deena, ka m men
tare n deena”

(109: 1-7—SURATU KAAFIRUUN

(M piineng) aneng Daana yuori,
Tɔre-Kuro, Sanyaora
Ka Daana sombong wa wa
aneng ju-nɔɔ
Ye mang nye la neba ang
kpeera deena sugiri suguri
Daahe e Daana aneng O pegebo,
a bɔ veng-kuubu O seng. Serem-
menga O e la tuubaahe Deera.
(110: 1-4—SARATU NASIR)

(M piineng) aneng Daana yuori,
Tɔre-Kuro, Sanyaora
(M pɔ la) Jamang-Baaaha
Seremmenga, nensaalaa be la
bɔna puong

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
قُلْ یٰۤاَیُّهَا الَّذِیْنَ ؤُفِرُوْنَ
لَا اَعْبُدُ مَا تَعْبُدُوْنَ ۝
وَلَا اَنْتُمْ عِبُدُوْنَ مَا اَعْبُدُ
وَلَا اَنَا عٰبِدُ مَا عَبَدْتُمْ ۝
وَلَا اَنْتُمْ عِبُدُوْنَ مَا اَعْبُدُ
لَكُمْ دِیْنُكُمْ وَلِیَّ دِیْنِ ۝

الكفرون: ۱-۷

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
اِذَا جِآءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَالْفَتْحُ
وَرَأَيْتَ النَّاسَ یَدْخُلُوْنَ فِیْ دِیْنِ اللّٰهِ
اَفْوَاجًا ۝
فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْ لَهُ ۚ اِنَّهٗ كَانَ
تَوَّابًا ۝

النصر: ۱-۴

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
وَالْعَصْرِ
اِنَّ الْاِنْسَانَ لَکَفِیْ خُسْرٍ ۝

Faasee bana ne ang sage a tona tong-soohe, a era taa kawane aneng yelemenga sagebo, a era taa kawane aneng ahe-kpeen-gaane

(103 : 1-4—SURATU ASIR)

(M piineng) aneng Daana yuori, Tøre-Kuro, Sanyaora
Yeŀe, 'Ona la Daana, Daang-Yeni'

'Daana ang ahe 'neng O menga ka neba mang boøra O jie wagere-la-wagere

'O ba døge, ba ba døge O meng 'O ba tare yiring-tø meng'.

(112 : 1-5—SURATU IKILAAS)

(M piineng) aneng Daana yuori, Tøre-Kuro, Sanyaora
Yeŀe, 'N boøra la deøbo a yi jinyaare Daana seng,
A la yi O bong-naanoo jaa beo engang

A la yi sageloo beo engang, ka jieng wa soø,

A la yi nyuuri daana beo, engang, ka onang wa era nyuuri.

(113 : 1-5—SURATU FALAKI)

(M piineng) aneng Daana yuori, Tøre-Kuro, Sanyaora
Yeŀe, 'N boøra la deøbo nensaaleba Daana seng,

Nensaaleba Naa
Nensaaleba Naangmene

A yi nensaalaa teehe-beo engang
Nga ang mang muniho yeŀa enna neba sikieng

A yi Jenehe aneng nensaaleba-puo (114 : 1-8

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالْحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ

العصر: ٤-١

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ

اللّٰهُ الصَّمَدُ

لَمْ يَلِدْهُ وَلَمْ يُولَدْ

وَلَمْ يَكُنْ لَهٗ كُفُوًا اَحَدٌ

الخلاص: ١-٥

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ

مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ

وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثِیْنَ فِی الْعُقَدِ

وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا اَحْسَدَ

الفتن: ١-٦

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ

مَلِكِ النَّاسِ

اِلٰهِ النَّاسِ

مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ

الَّذِیْ یُوسَسُ فِیْ صُدُوْرِ النَّاسِ

مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ

الناس: ١-٧